

RETTE TIL BYEN OG LOKALISERINGEN AF KONTROVERSIELLE BYELEMENTER

Planlægningen af Sundhedsrummet på Indre Vesterbro

Rikke Rasmussen

Urban Planning and Management - Aalborg Universitet

Titel: Retten til byen og lokaliseringen af kontroversielle byelementer

Undertitel: Planlægningen af Sundhedsrummet på Indre Vesterbro

Projektperiode: Afgangsprøve ved Urban Planning and Management, Aalborg Universitet, Forår 2012

Projektgruppe: Gruppe 6

Synopsis:

Deltager:

Rikke Rasmussen

Vejleder:

Henrik Gutzon Larsen

Oplagstal: 3

Sideantal: 84

Bilagsantal: 3 – vedlagt på CD

Afsluttet den: 7. juni 2012

Dette projekt omhandler retten til byen og undersøger hvordan denne kommer til udtryk i planlægningen af kontroversielle byelementer. Kontroversielle byelementer er karakteriseret ved funktioner i det urbane som skiller sig ud fra det normale, eksempelvis moskeer eller stofindtagelsesrum. På baggrund af en undersøgelse af litteraturen bag retten til byen identificeres denne som en kollektiv ret, hvor både borgere i og brugere af byens rum har ret til at ophold sig i og transformere byens rum.

Det undersøges gennem en diskursanalyse hvordan retten til byen kom til udtryk i forbindelse med den debat der ledte op til etableringen af Sundhedsrummet på Indre Vesterbro. Denne analyse beror på læserbreve og artikler fra Vesterbro Bladet. Herigennem er der identificeret to overordnede fortællinger der hver især italesætter de problemer som misbrugsmiljøet på Indre Vesterbro forårsagede. Den første anskuer misbrugerne som hovedårsagen til problemerne og at disse problemer skal løses gennem øget politi. Anden fortælling anerkender, at der er et problem, men anskuer dette som et socialpolitisk problem, der skal løses gennem socialpolitiske tiltag.

Den første fortælling bygger især på den individuelle ret og har ringe forbindelse med retten til byen. Den anden 'fortælling' forsøger at skabe en mere inkluderende proces hvor hvad der formodes at være misbrugerne ønskes tilgodeses.

I selve beslutningsprocessen omkring placeringen af Sundhedsrummet forsøgte det også at skabe en inkluderende proces med borgerinddragelse, men i realiteten havde disse input ringe effekt, da den egentlige placering var besluttet.

Rapportens indhold er frit tilgængeligt, men offentliggørelse (med kildeangivelse) må kun ske efter aftale med forfatterne.

FORORD

Dette specialprojekt er udarbejdet på kandidatuddannelsen i Urban Planning and Management ved Aalborg Universitet. Projektet er skrevet i forårssemesteret 2012 og er færdiggjort i begyndelsen af juni måned 2012. I forbindelse med udarbejdningen af projektet har Lone Hviid Rasmussen fra Sundhedsrummet og Peter Riber Christensen fra menighedsrådet i Mariakirken på Vesterbro taget sig tid til at lade sig interview, og det skal I have en varm tak for.

Til denne rapport hører tre bilag, disse er at finde på vedlagte CD bagerst i rapporten.

Rikke Rasmussen

10. semester Urban Planning and Management
Aalborg Universitet

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	INTRODUKTION	5
2	PROBLEMFORMULERING	9
2.1	PROJEKTETS OPBYGNING	9
3	RETTE TIL BYEN	11
3.1	EN KOLLEKTIV RET	13
3.2	DET SOCIALT RETFÆRDIGE SAMFUND	18
4	METODOLOGI	23
4.1	VIDENSKABSTEORETISK TILGANG	23
4.2	DISKURS SOM TEORI OG METODE	26
4.2.1	<i>Maarten Hajers diskursbegreb</i>	<i>27</i>
4.3	METODE	32
4.3.1	<i>Casestudie</i>	<i>32</i>
4.3.2	<i>Analyse</i>	<i>34</i>
5	VESTERBROS HISTORIE	37
5.1	FRA ARBEJDERKVARTER TIL MODERNE MIDDELKLASSE	37
5.2	NARKOTIKA PÅ VESTERBRO	44
6	PLANLÆGNING AF SUNDHEDSRUMMET	49
6.1	PROBLEMER MED STOFMISBRUGERE PÅ INDRE VESTERBRO	51
6.1.1	<i>Stofmisbrugerne er et problem og de skal væk</i>	<i>51</i>
6.1.2	<i>Stofmisbrugerne har et problem og de skal hjælpes</i>	<i>58</i>
6.2	PLACERING AF SUNDHEDSRUMMET	64
6.2.1	<i>Ikke i vores baggård</i>	<i>66</i>
6.2.2	<i>Mere handling, mindre snak</i>	<i>69</i>
7	EFFEKTEN AF SUNDHEDSRUMMET	71
7.1	NYE TILTAG - STOFINDTAGELSESRUM	72
8	KONKLUSION	75
9	SUMMARY IN ENGLISH	79
10	REFERENCER	81

1 INTRODUKTION

'Retten til byen' ansues som en bestemt måde at transformere og planlægge byen på hvor bestemmelsesret ikke blot tilfalder de som 'ejer' dele af byen, men også dem som udlever størstedelen af deres liv i det offentlige rum. Det er interessant at undersøge hvordan denne kollektive 'ret' kommer til udtryk i situationer når der skal planlægges nye kontroversielle byelementer som bryder med 'normale' byelementer, som parker, beboelse eller veje. De kontroversielle byelementer er karakteriserede ved, at de giver anledning til offentlig debat og modstand og udgør dermed et planlægningsproblem. Eksempler på kontroversielle byelementer er moskeer, udslusningshjem eller stofindtagelsesrum.

Figur 1: Injektionsaffald i Helgolandsgade på Indre Vesterbro, maj 2012 [Eget foto].

I foråret 2005 fandt en toårig dreng en kanyle på Indre Vesterbro. Han skilte den ad og samlede den igen. Drengen og moderen tilbragte aftenen på Hvidovre Hospitals Børnemodtagelse, hvor drengen blev testet og et etårigt vaccinationsprogram for Hepatitis B blev sat i gang. Det var uvist om drengen havde stukket sig på kanylen, men blot den mindste mængde blod fra kanylen kan

have alvorlige konsekvenser, hvis det kommer i kontakt med et sår eller en neglerod [#38¹]. Det er ikke første gang beboerne på Vesterbro har haft problemer med henkastede kanyler og andet 'injektionsaffald' fra områdets forholdsvis høje narkoaktivitet. Oveni den lange debat om, hvordan narkoproblemerne på Vesterbro ville kunne løses, var denne begivenhed ekstra brænde på et bål, der allerede var i flamme. Beboernes stigende utilfredshed med situationen på Indre Vesterbro skulle vise sig ikke at have nogle lette løsninger og knyttede an til en længerevarende debat om hvem der skulle tages mest hensyn til i planlægningsprocessen.

Figur 2: Mindested oprettet til minde om de stofbrugere, der har mistet livet. Halmtorvet på Vesterbro, maj 2012 [Eget foto].

I 2005 var der på landsplan 275 narkorelaterede dødsfald i Danmark, 60% af disse havde en eller anden forbindelse til et behandlingsprogram. Dette tal har siden, med små udsving, været forholdsvis stabilt. Den seneste optælling fra 2010, hvor 273 dødsfald blev registrerede som narkorelaterede, vidner om ringe forbedring. Fordelt på politikreds fandt størstedelen af disse dødsfald sted i København og hovedsageligt på Vesterbro, som er den største narkoscene i Danmark

¹ Denne kildeangivelse henviser til indsamlede avisartikler fra Vesterbro Bladet. Listen herover findes i Bilag B.

[Sundhedsstyrelsen, 2009, Politi.dk, 2012 og Olsen m.fl., 2010]. Det skal bemærkes, at disse tal opgøres i forhold til den registrerede dødsårsag der skrives på dødsattesten, hvilket vil sige, at denne statistik blot dækker over akutte dødsfald, og ikke dødsfald som skyldes sygdomme som kan være relateret med et langvarigt stofmisbrug [LVS, 2011].

Hovedårsagen til, at de narkorelaterede dødsfald er så høje i Danmark, sammenlignet med andre lande, er en relativ stor mængde 'fejlfix' [EMCDDA, 2011]. Dette skyldes blandt andet politiets stresspolitik (se Afsnit 5.2). Denne øger yderligere beboernes utryghed og angst, da misbrugerne må ty til gadens mere eller mindre offentlige 'fixerum', så som baggårde, trappeopgange og kælderrum. I Figur 2 ses mindestedet, som er oprettet til minde om de, som har mistet livet på grund af stoffer.

Som ovenstående indikerer er der opstået en spænding mellem beboerne på Vesterbro og brugerne af Vesterbro. Både beboere og misbrugere udtrykte ønske om, at der måtte gøres noget ved den ubehagelige situation, som gjorde at borgere følte sig utrygge og krænkede, og misbrugere følte sig uvelkomne og flove [Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2011]. Dette ledte til en intens politisk- og lokaldebat om, hvordan stof- og misbrugsrelaterede problemer kunne håndteres på Vesterbro. Diskussionerne herom var ofte orienteret omkring, hvem der havde mest ret til at opholdes sig i det offentlige rum på Indre Vesterbro. Derigennem blev det diskuteret, hvilken løsning, der ville være mest hensigtsmæssig - øget politi eller en offentlig finansieret institution. En institution hvori misbrugerne ville have mulighed for at kunne indtage deres stof under kyndig sundhedsfaglig vejledning og uden at være til gene for beboerne i området.

Denne type konflikt opstår ofte i situationer, hvor det offentlige rum fungerer som tilholdssted for forskellige grupper af socialt udsatte, da andre borgere, ofte den 'ressourcestærke' middelklasse, føler sig utrygge ved at færdes i området omkring deres bopæl. I denne forbindelse er det især interessant, at de fleste anser sig selv for at være 'rummelige mennesker' som er enige i, at de socialt udsatte eller andre 'uønskede' skal have mulighed for at opholdes sig i det offentlige rum. Problemet er blot, at dette altinkluderende rum, hvor også socialt udsatte færdes, som oftest ikke er ønsket i nærområdet. Et klassisk eksempel på NIMBYisme (not in my

backyard). NIMBYisme omhandler modvilligheden til at lade, en bestemt facilitet, institution eller 'ting', som man normalt ikke ser som et problem, placere i sin egen 'baghave'. Problemstillingen er kendt fra bl.a. placeringen af vindmøller og metrostationer, hvor sidstnævnte kan være til gene under selve byggeriet. Mere omdiskuterede tilføjelser til bybilledet som fx institutioner for utilpassede unge, moskeer, asylcentre og stofindtagelsesrum vil ofte også have en negativ effekt på det omkringliggende område, specielt på ejendomsværdien [Pacione, 2005]. I dette projekt benævnes disse som kontroversielle byelementer. Disse kontroversielle byelementer udgør ofte et planlægningsproblem. Når noget anskues som et problem, er det ikke længere selve løsningsprocessen der er interessant, men nærmere, at 'problematiseringen af noget' gør at løsningsmængden vil blive knyttet til disse problemer og andre løsningsforslag vil dermed forkastes.

NIMBYisme sætter i en planlægningssammenhæng spørgsmålstejn ved hvem der egentlig har 'retten til byen'. Ud fra et liberalistisk synspunkt tilfalder bestemmelsesretten den individuelle borger. Argumentet lyder, at de som yder noget i samfundet bør have ret til at 'bestemme' over det de betaler til [Mitchell, 2003]. Debatten omkring 'retten til byen' er dog langt mere vidtrækkende og har en mindst lige så socialorienteret vinkel. Hovedforskellen på de to tilgange ses især i forståelsen af hvem der har ret til både at bestemme over og opholde sig i det offentlige byrum.

I det følgende præsenteres projektets problemformulering og en kort gennemgang af projektets overordnede opbygning følger.

2 PROBLEMFORMULERING

Hvad er 'retten til byen', og hvorledes kommer denne problemstilling til udtryk når der planlægges kontroversielle byelementer?

Denne problemformulering er todelt. Første del handler om selve begrebet 'retten til byen' og vil besvares gennem en forskellige teoretiske sontringer omkring dette begreb og herunder også introducere social retfærdighed som en del af 'retten til byen'.

Anden del af problemformuleringen omhandler hvorledes 'retten til byen' kommer til udtryk indenfor byplanlægning, specifikt i forbindelse med planlægningen af kontroversielle byelementer. Hovedvægten i dette projekt vil være på den debat hvor nogle konkrete initiativer italesættes som et særligt (planlægnings)problem, og ikke på den formelle planlægning. En sådan debat undersøges gennem en case. Casen omhandler etableringen af Sundhedsrummet på Indre Vesterbro og vil især belyse den offentlige debat frem til det blev besluttet at oprette et sundhedsrum i Den Brune Kødbø, på Halmtovet 9D. Fokus vil hovedsageligt være på, hvordan der gennem forskellige argumenter og talesættelser forsøges at sætte den politiske dagsorden. Metodisk set vil analysen udføres som en diskursanalyse, da det herigennem gøres klart hvordan forskellige fortællinger har været med til at forme debatten og hvorledes dette har haft betydning for slutresultatet i planprocessen.

2.1 Projektets opbygning

I følgende kapitel introduceres den teoretiske baggrund for forståelsen af hvad 'retten til byen' og her under 'social retfærdighed' er. Teorien tager udgangspunkt i Henri Lefebvres abstrakte tanker om 'retten til byen' og arbejder sig over imod Susan Fainsteins mere planlægningsorienterede tilgang til 'retten til byen'.

Herefter følger en gennemgang af projektets metodologi, hvori projektets videnskabsteoretiske tilgang introduceres. Heri introduceres også begrebet diskurs og det vil kort blive forklaret, hvilken tilgang dette projekt vil gøre brug af i

forbindelse med casen. Desuden præsenteres, hvorledes der i den indledende fase af projektet er indsamlet data til udførelsen af diskursanalysen.

Analysen af hvorledes 'retten til byen' kom til udtryk i debatten om etableringen af Sundhedsrummet på Indre Vesterbro begynder med et afsnit omhandlende Vesterbros baggrundshistorie, hvori det også nævnes hvordan stofscenen har udviklet sig på Vesterbro indenfor de seneste fire årtier.

Selve analysen udføres som en diskursanalyse af debatten, der udspillede sig i Vesterbro Bladet fra 2004 frem til den åbningen af Sundhedsrummet i efteråret 2008. Herigennem identificeres de forskellige 'fortællinger' som var med til at forme debatten. Af kronologiske og praktiske årsager inddeles denne analyse i to dele. Første del handler om debatten, der udformede sig i tiden op til den politiske beslutning om at etablere et Sundhedsrum på Indre Vesterbro. Anden del omhandler debatten efter denne beslutning og fokusere hovedsageligt på de forskellige placeringsmuligheder.

Efter denne analyse gives et indblik i hvilken effekt Sundhedsrummet har haft for misbrugssituationen på Indre Vesterbro og det introduceres kort hvilke nye tiltage der vil blive indført. Herefter følger projektets konklusion.

3 RETTE TIL BYEN

Dette kapitel vil give en definition på begrebet 'rette til byen', hvorledes dette begreb knytter an til det offentlige rum og hvorledes dette begreb har fundet indpas i planlægningen af det urbane rum.

I dette projekt defineres 'rette til byen' til at være en 'ret' hvori bestemmelsesret over og ophold i det offentlige rum deles mellem de som gennem ejerforhold 'ejer' dele af byen og de som lever deres liv i det offentlige rum - altså en kollektiv frem for en individuel ret. Anskuelsen af denne 'ret' knytter sig til det socialt retfærdige samfund som er opbygget omkring værdier som lighed, mangfoldighed og demokrati.

'Kvaliteten' af vores samfund måles ofte på om de basale menneskerettigheder overholdes. Disse rettigheder har dog ofte et snævert fokus på individuelle og ejendomsbaserede rettigheder, som giver ringe modspil til den dominerende liberale og neoliberale samfundsstruktur, hvor ejendomsret og egen nyttemaksimering sættes over bl.a. frihedsrettigheder og ytringsfrihed. Historisk set er der dog sket oprør mod dette system, eksempelvis studenteroprørene i den vestlige verden i 1960'erne og borgerrettighedsbevægelsen i USA i samme periode. Disse demonstrationer byggede på kollektive idealer frem for den individuelle ret og 'rette til byen' er netop et eksempel på en kollektiv ret, der gør op med de liberale dyder [Larsen og Lund Hansen, 2012].

Bestemmelsesret over byens offentlige rum ansues forskellige fra to modstridende politiske teoretiske retninger; liberalisme og socialisme. I den liberalistiske udlægning heraf lægges der stor vægt på den individuelle frihedsrettigheder. Den sociale tilgang fokusere derimod på en mere inkluderende filosofi, hvori der ses bort fra social eller økonomisk status og hvor 'rette til byen' ikke tilhører én bestemt klasse, men nærmere alle klasser. Set fra det sociale udgangspunkt er det paradoksalt, at begrebet indeholder ordet 'rette', da dette netop er liberalistisk funderet. Inden for byplanlægningen ses en klar tendens til en mere social og inkluderende tilgang til udformningen af byens offentlige rum,

bl.a. gennem borgerdeltagelse og workshops.

Stærkt knyttet til 'retten til byen' er begrebet social retfærdighed og 'retten til byen' anskues ofte som en betegnelse for hvordan social retfærdighed kommer til udtryk i byen. Social retfærdighed kan begrænses til at "*the degree to which a particular society affords groups and individuals fair treatment through impartial division of advantages and disadvantages*" [Fischer, 2009, s. 60]. Denne definition er dog ikke helt dækkende i forhold til, hvordan social retfærdighed benyttes i almindelighed, hvor der ikke favnes så bredt. Her knyttes begrebet ofte til et minimumskrav af velfærdsgoder, eks. arbejdsløshedsstøtte eller det offentlige sundhedsvæsen. Denne almene betegnelse adskiller sig dog fra definitionen i citatet ved især at være orienteret omkring på middelklassens behov for retfærdighed, hvor den citerede opsætter en mere inkluderende ramme for social retfærdighed, der går ud over social og økonomisk status [Fischer, 2009].

Inden det teoretiske grundlag bag 'retten til byen' præsenteres, gives først et indblik i hvorledes dette projekt forholder sig til 'det offentlige rum'.

Der er forskellige udlægninger af hvad der forstås ved det offentlige rum. Dette projekt tager udgangspunkt i en forståelse af, at det offentlige rum, er et rum hvori alle, uanset social eller økonomiske status, har ret til at opholde sig. Henri Lefebvre, som introducerede selve begrebet 'retten til byen' arbejdede også med forskellige anskuelser af det offentlige rum. Rumbegrebet bestod for Lefebvre af det erfarede rum, det begrebne rum og det levede rum [Lefebvre, 1991 og Simonsen, 2005]. Det erfarede rum henviser til det mere fysiske og håndgribelige rum som opleves. Det begrebne rum er knyttet til en mental konstruktion af rummet. Det levede rum består af en kombination af to øvrige begreber, og repræsenterer den faktiske opfattelse af rummet, hvilket betyder, at rummet ikke blot repræsenterer scenen hvorpå sociale interaktioner foregår, men nærmere kan betegnes som en vigtig bestanddel af det sociale liv [Lefebvre, 1991 og Simonsen, 2005]. Dette betyder, at når der planlægges og skabes nye urbane rum er der essentielt, at planlægningen indarbejder både fysiske og sociale rammer for dannelsen af nye rum. Dermed skal der tages højde for, at der er forskellig forståelse af, hvad det offentlige rum består af og hvad det bruges til.

3.1 En kollektiv ret

'Retten til byen' forbindes ofte med Henri Lefebvre, som i 1968 udgave værket *Le droit à la ville*, i hvilken han forsøgte at gøre klar, hvorledes den fremtidige urbane udvikling vil foregå [Mitchell, 2003]. Lefebvres beskrivelse af 'retten til byen' anses ofte for at være kompleks og samtidig ikke helt klart defineret, men på trods af dette har Lefebvres værk sidenhen været en inspirationskilde for mange sociologer, politologer og geografer som beskæftiger sig med byens sociale sammensætning.

Det er vigtigt at bemærke den samtid hvori Lefebvre skrev om 'retten til byen'. Slutningen af 1960'erne (specielt 1968) var kendetegnet ved en bølge af studenteroprør i store dele af den vestlige verden. Her gjorde de studerende oprør mod universiteternes hierarkiske ledelsesform og der blev sat spørgsmålstegn ved den samfundets småborgerlige og kapitalistiske opbygning. Derudover var Lefebvre, som opvoksede i en landsby, særligt fascineret af forskellen på landsbybefolkningen og storbybefolkningen. Lefebvre kritiserede landsbybefolkningen for at være for private, isolerede og homogen. Storbybefolkningen anså han derimod for at være offentlig med muligheder for social interaktion med diverse grupper af mennesker. Den høje densitet i storbyen gjorde, at den heterogene masse, som byen bestod af, måtte 'kæmpe' en lige kamp om 'retten' til at slå sig ned og 'retten' til at forme byen. Praktisk set foregik denne formning af byen noget anderledes, og var i stor stil formet af den dominerende borgerlige klasse, hvor byen blev omdannet til beboerne og ikke af beboerne [Mitchell, 2003]. Det følgende giver en kort introduktion til hvordan Lefebvre med 'retten til byen' ønskede at gøre op med denne totalitære bestemmelsesform i byerne.

Retten til at deltage i politiske processer på både internationalt og nationalt niveau kræver som oftest, at man er accepteret medlem af en given enhed, fx at være dansk statsborger, der giver ret til at stemme til et folketingsvalg. Lefebvre argumenterede, at bestemmelsesret ikke burde være politisk bestemt, men at brugerne (i dette tilfælde af byen), burde have lige så stor bestemmelsesret som dem, der i en politisk forstand karakteriseres som accepterede medlemmer. Med andre ord, hvor politisk stemmeret er en bemyndigelse af borgere der tilhører staten, betegnes 'retten til byen' som en bemyndigelse af alle byens borgere og

brugere i urbane henseender. Denne bemyndigelse er ikke bestemt af nationalitet eller etnicitet, men bestemmes ved bl.a. at udleve sine daglige rutiner i det offentlige rum. Statsborgerskab (citizenship) forbindes med at være at være retsgyldigt medlem af det statslige politiske samfund og i følge Lefebvre er dette begreb ikke dækkende over samtlige grupper i samfundet. Derfor introducerede han begrebet 'byboer' (citadins). 'Byboer' dækker ikke blot over borgerne i en bestemt bydel, men også over de som udfører deres daglige rutiner i det offentlige rum, eksempelvis hjemløse og misbrugere, som lever størstedelen af deres liv på gaden [Purcell, 2002 og Lefebvre, 1996]. Lefebvre forklarer selv hvad han mener formålet med 'retten til byen' er:

[The right to the city] should modify, concretize and make more practical the rights of the citizen as an urban dweller (citadin) and user of multiple services. It would affirm, on the one hand, the right of users to make known their ideas on the space and time of their activities in the urban area; it would also cover the right to the use of the center, a privileged place, instead of being dispersed and stuck into ghettos (for workers, immigrants, the 'marginal' and even for the 'privileged')

[Lefebvre, 1996 fra Kofman og Lebas, 1996, s. 34].

Lefebvre giver hermed udtryk for 'retten til byens' inkluderende perspektiv. Dette inkluderende perspektiv kommer også til udtryk inden for den sociale retfærdighed. Her ansues det socialt retfærdige samfund som et samfund, der inkluderer og ikke ekskluderer. Den sociale eksklusion forbindes ofte med fattigdom, men dækker egentligt over en større pakke, som giver forskellige grunde til, at nogle bliver frarøvet deres rettigheder i den politiske, civile og social sfære. Disse faktorer, der skaber eksklusion er ofte af diskriminerende og undertrykkende karakter, og kan påvirke alle samfundslag, ikke blot de socioøkonomisk dårligst stillede. Eksklusion er et dynamisk begreb, hvor der især fokuseres på de processer der skaber uligheden, og ikke på slutresultatet [Lister, 2009].

Modsat er det inkluderende samfund defineret ved en målsætning om, at der bør kunne opnås lige rettigheder på et ellers ulige arbejdsmarked eller i et ellers ulige samfund. Yderligere kan formålet med politikker, der fokuserer på inklusion frem for eksklusion være at reducere de grundlæggende uligheder, som er

med til at skabe eksklusion fra samfundet. Det være sig gennem politikker der sikrer minoriteter samme rettigheder i samfundet, som majoriteten eller som i Danmark gennem et yderst omfattende velfærdssystem, der forsøger at sikre, at alle får den hjælp de er berettiget til for at kunne være inkluderet i samfundet.

Videre arbejder Lefebvre med to forskellige indbyggerrettigheder, som er en del af 'retten til byen'. Disse er 'retten til deltagelse' og 'retten til tilegnelse'² (appropriation). En kritik heraf er, at det fra en planlægningssynsvinkel kan være svært at inkludere alle i beslutningsprocesser, især personer som ikke har ressourcer til at deltage.

Retten til tilegnelse betegnes ofte som indbyggernes ret til fysisk adgang til og brug af byrummet. Lefebvre forståelse heraf er dog langt bredere. Lefebvre mener ikke, at tilegnelse blot dækker over retten til at opholde sig i og indtage et allerede eksisterende byrum, men at det også dækker over retten til at producere det urbane rum, så det lever op til byboernes behov. Igennem retten til tilegnelse får byboerne hermed fuld brugsret til det urbane rum hvori deres hverdagsliv allerede udspiller sig. Christiania er et eksempel på hvordan beboere har fuld bestemmelsesret over deres bydel. Det er tydeligt, at ideen om retten til tilegnelse er en klar modsætning til et liberalistisk og kapitalistiske udgangspunkt, hvor byens rum ses som et gode der kan værdisættes i form af ejendomsret [Purcell, 2002]. Ud fra en planlægningssynsvinkel kan det ligeledes være problematisk at indfri denne ret, da der potentielt vil kunne opstå konflikter mellem de forskellige byboere i forhold til hvorledes de ønsker deres by.

Inden for byplanlægningen er retten til deltagelse tæt forbundet med den danske planlov, hvori et af grundelementerne netop omhandler inddragelse af borgerne (bemærk, ikke brugeren, men borgerne), foreninger, og virksomheder i en given planproces. Selvom det er lovpligtigt at inddrage borgerne, er det dog ikke lovpligtigt at lytte til dem [Planloven §1, stk. 2 nr. 5]. På denne måde kan disse bidrage til udviklingen af en given plan inden denne vedtages. Udover disse lovmæssige krav til borgerinddragelse benytter mange kommuner og

² Det skal bemærkes, at der med 'tilegnelse' ikke henvises til lovoverskridende handlinger, men blot den frihed man tager sig i at benytte det offentlige rum.

planlægningsinstitutioner sig af borgerinddragelse i forbindelse med udarbejdelse af lokalplaner og lignende. Det være sig gennem borgermøder, workshops og debatarrangementer [Post, 2010].

Ideen om borgerinddragelse i selve planlægningsprocessen tager afsæt i den kollaborative planlægning, med hvilken formålet er at lade de involverede parter spille en central rolle i planlægningsprocessen, frem for at lade denne være styret af eksperter. På denne måde er der større fokus på selve planlægningsprocessen, frem for på det egentlige slutresultat [Allmendinger, 2009]. Det skal bemærkes, at i situationer, hvor denne type af planlægning er i brug, vil det typisk kun være de som har overskud og ressourcer til at deltager, der vil gøre det. Hvilket betyder, at der er høj risiko for, at byboerne eksempelvis de socialt udsatte (misbrugere, hjemløse osv.) ikke involveres i planlægningsprocessen, på trods af at de endelige resultater vil have en indvirkning på netop deres hverdag. Dette leder i mange situationer til tendenser til 'advocacy planning', hvor en gruppe med begrænsede ressourcer interesse repræsenteres af eksempelvis en planlægger, som får til opgave at tale disses sag [Allmendinger, 2009].

En anden teoretiker der har beskæftiget sig meget med diskussioner om retten til byen og er David Harvey, som i det klassiske værk *Social Justice and the City* fra 1973 analyserede forskellige planlægningssituationer og -politikker ud fra forholdet mellem social retfærdighed og rummelighed. Harvey skrev bogen på baggrund af de økonomiske omstruktureringer der fandt sted i Baltimore i tiden efter anden verdenskrig. I denne forbindelse blev Harvey klar over, hvilke konsekvenser det moderne kapitalistiske samfund skaber i form af store kulturelle, sociale og økonomiske forskelle. Både i USA og Europa var samfundet præget af oprør blandt studerende, krigsdemonstrationer og protester for borgerrettigheder. For at forsøge at forklare disse betydningsfulde samfundsmæssige hændelser søgte Harvey teoretisk forklaring i Karl Marx' *Kapitalen* [Larsen og Lund Hansen, 2012].

I *The Right to the City* lægger Harvey stor vægt på de sociale, kulturelle og økonomiske uligheder der opstår i det moderne samfund, og forklarer hvorledes disse uligheder opstår som konsekvens af de bagvedliggende kapitalistiske processer. Værket består af to hoveddele hvori Harvey, ud fra to politiske

udgangspunkter (liberalisme og socialisme) forsøger at forklare de sociale uligheder der opstår i samfundet. En af de grundlæggende forskelle ved disse to anskuelser er synet på byen. Med de 'liberale formuleringer' giver Harvey et indblik i hvordan byen blot agerer bagtæppe for de processer der opstår heri. Hvorimod der i det socialistiske udgangspunkt fokuseres på social (u)retfærdighed i en større samfundsmæssig forstand. Herigennem tages der højde for byen som et centralt element i de processer der opstår, samt som formidler for disse processer. Harvey opstiller ud fra disse to perspektiver en syntese, som er opbygget omkring relationsbegrebet og den kritiske byteori. Altså med Harveys øjne en forestilling om, at verden er sammenskruet af relationer mellem både mennesker, materielle forhold samt tid og rum. Herunder benævner Harvey, at der endnu (i 1973) ikke var set eksempler på en humaniserende urbanisme, hvori der tages højde for mennesket og dets behov og ikke på udnyttende urbanisme [Harvey, 1973].

Siden det indledende arbejde med *Social Justice and the City* har Harvey beskæftiget sig meget mere med emnet. En af hovedpointerne for Harvey er, at 'retten til byen' ikke alene er et udtryk for fordelingen af økonomiske ressourcer, men også omfatter forskellige former for undertrykkelse. Harvey skriver:

The right to the city is far more than the individual liberty to access urban resources: it is a right to change ourselves by changing the city. It is, moreover, a common rather than an individual right since this transformation inevitably depends upon the exercise of a collective power to reshape the processes of urbanization. The freedom to make and remake our cities and ourselves is, I want to argue, one of the most precious yet most neglected of our human rights.

[Harvey, 2008, s. 53]

Her bryder Harvey med ideen om, at 'retten til byen' er adgang til byen, og identificere den til at være 'retten' til, gennem kollektive kræfter, at kunne ændre byen.

Hvor Harvey overvejende har fokuseret på abstrakte og teoretiske tanker omkring 'retten til byen' knytter Susan Fainstien an til en langt mere planlægningspraktisk tilgang. I det følgende fokuseres der på den socialt orienterede tilgang til 'retten til byen', som bl.a. Lefebvre antydede i sine ideer om bestemmelsesret i forbindelse med byomdannelse.

3.2 Det socialt retfærdige samfund

Susan Fainstein tager i bogen *The Just City* (2010) afsæt i, hvordan der i byplanlægningen overvejende har været fokus på at fremme konkurrencedygtigheden i forhold til andre byer og derigennem skabe vækst. Ideen bag er, at økonomisk vækst fremmes gennem forskellige strategier og markedsføring, eksemplificeret ved etablering af store indkøbscentre (fx Fields i Ørestaden og Bruuns Galleri i Aarhus) eller turistattraktioner (fx Operaen i København og Guggenheim Museet i Bilbao). I denne markedsorienterede udvikling er væksten taget som en selvfølge, mens de sociale følger ofte negligeres.

Fainstein bemærker, at der i 1960'erne, samtidig med de mange offentlige folkedemonstrationer, var stor kritik af byplanlægningen. I denne periode blev der gennemført mange urbane projekter der forværrede betingelser for lavtlønnede, homoseksuelle og andre minoritetsgrupper [Fainstein, 2010, s. 2]. Kritikken medførte en model for den retfærdige by: *"a city in which public investment and regulation would produce equitable outcomes rather than support those already well off"* [Fainstein, 2010, s. 3].

Yderligere sker der med denne nye kritiske vinkel på planlægningen et fokusskifte fra at være særligt fokuseret på at skabe maksimalt udbytte for hele offentligheden, hvilket ofte dækkede over fordelagtige aftaler for det private marked, til et skifte, hvor der blev fokuseret på at afhjælpe de ulemper der opstod i forbindelse med bl.a. fattigdom og racediskrimination [Fainstein, 2010]. Skiftet til 'den retfærdige by' medførte ligeledes til et skifte inden for byplanlægningen. I planlægningsprocessen kom der langt større fokus på borgerinddragelse, som et middel til at komme de uretfærdigheder til livs, som ofte opstod i situationer, hvor planlæggerne manglede både lydhørhed og empati overfor borgenes egentlige ønsker [Fainstein, 2010]. Tilhængere af 'den retfærdige by' mener, at sociale forandringer ikke blot skabes gennem deltagelse fra forskellige interessenter, men at de som tidligere var afskåret fra 'magten' skal være i besiddelse af denne [Fainstein, 2000].

Retfærdigheden bliver sat på spil når der i planlægningen af byens rum sættes begrænsninger for adgang til det offentlige rum. Specielt i forhold til de økonomisk

og politisk dårligst stillede. Argumentet for at udføre sådanne ekskluderende initiativer forklares ofte med, at de i det lang løb vil gavne størstedelen af befolkningen. Fainstein tager afstand fra denne form for planlægning og forsøger at benytte social retfærdighed i en bredere kontekst. Dette gøres ved at definere retfærdighed gennem nogle bestemte urbane værdier, og lade disse spille en central rolle i planlægningsprocessen af det urbane rum [Fainstein, 2010]. Da planlægning i byer ofte foregår i et sammenspil mellem teori og praksis, determineres udførelsen af planlægningen og hvorledes den sociale retfærdighed kommer til udtryk i et samspil mellem både teoretiske og praktiske ideer. I det følgende introduceres Fainsteins brug af urbane værdier i den praktiske tilgang til social retfærdighed og herefter introduceres de teoretiske tanker herom udtænkt af Rawls.

Praktisk set beror social retfærdighed, ifølge Fainstein, sig på nogle urbane værdier. Disse værdier dækker over lighed (equality), mangfoldighed (diversity) og demokrati (democracy) og er opstået efter flere års erfaring med urbane problemstillinger. Især har 'kampe' blandt samfundets sociale lag spillet en stor rolle i tilblivelsen af disse urbane værdier [Fainstein, 2010].

Lighed opnås gennem fokus på indkomstfordeling, hvor der gennem politikker skabes fordelagtige forhold for indbyggere med lavest indkomst, eksempelvis gennem lavere priser på offentlig transport eller ekstra tilskud til børnepasning. Mangfoldighed relaterer sig til behovet for diversitet både indenfor befolkningen, men også i funktionerne i det urbane rum. Sidstnævnte opnås som oftest gennem lokalplaner, hvor der eksempelvis fokuseres på forskellige funktioner, som erhverv og beboelse. Demokrati henviser til tanken om, at der i den urbane udvikling fokuseres bredere og mere inkluderende, hvor alle har en gyldig stemme [Fainstein, 2010 og Fisher, 2009].

Frank Fischer er enig i Fainsteins kategoriseringer af de urbane værdier, men tilføjer selv 'effektivitet' som en urban værdi. Fisher argumentere, at meget få problemer ville kunne blive løst, hvis ikke der fokuseres på, at disse løses effektivt, hvilket øger fokus på løsninger frem for proces [Fisher, 2009]. Modsat argumenteres der indenfor den kollaborative planlægning for, at det er planlægningsprocessen der bør være i fokus og ikke slutresultatet [Healey, 2003]

For at, der ud fra perspektivet om urbane værdier, kan opnås social retfærdighed er det nødvendigt at finde den rette balance mellem disse, til tider modstridende værdier. Som hentydet, vil der ofte være en spænding i forsøget på at opnå eksempelvis både lighed og effektivitet uden, at nogle af delelementerne mister værdi. Desuden er det vigtigt at erkende, at forskellige samfundslag og befolkningsgrupper har forskellige præferencer og værdier, hvilket betyder, at det i en planlægningssituation er svært at opfylde samtlige forestillinger af, hvad der karakteriseres som socialt retfærdigt, og at det er planlæggerens rolle at skabe forbindelser mellem samfundets forskellige lag og forskellige befolkningsgrupper, således at der igennem planlægningsprocessen kan skabes større enighed omkring et givent emne [Fisher, 2009].

Den teoretiske vinkel på social retfærdighed forbindes ofte med den amerikanske politiske liberale filosof John Rawls. Rawls tager, i sine tanker om social retfærdighed, fat i værdier som frihed og lighed og argumenterer, at alle har lige ret til de meste basale friheder, samt at både sociale og økonomiske uligheder bør reguleres således, at de kommer de svageste i samfundet til gode [Connolly og Steil, 2009]. Rawls arbejder i sin teori med et 'slør af uvidenhed' (veil of ignorance). Ideen med dette slør er, at:

... no one knows his place in society, his class position or social status, nor does any one know his fortune in the distribution of natural assets and abilities, his intelligence and strength, and the like [...] The principles of justice are chosen behind a veil of ignorance. This ensures that no one is advantaged or disadvantaged in the choice of principles by the outcome of natural chance or the contingency of social circumstances.

[Rawls, 1999, s. 11].

I samfundet, under sløret, hvor alle 'i virkeligheden' kan være rige, fattige, begavede, uintelligente, vil det være nødvendigt at anskue samfundet og dets opbygning ud fra de som vil være værst stillede når 'sløret' hæves, da man under slørets påvirkning ikke kan vide, hvem der har høj eller lave social og økonomisk status. Eftersom alle, i denne situation har samme forudsætninger og for at tage beslutninger vil de besluttede retfærdighedsprincipperne være baseret på en fair aftale mellem de forskellige parter, som under slørets betingelser tænker som rationelle og nyttemaksimerende mennesker [Fisher, 2009].

Rawls' ideer er filosofisk funderede og kan derigennem hjælpe med at få en bedre forståelse for hvorledes vi anskuer retfærdighed, men den teoretiske baggrund giver ikke megen indblik i hvorledes social retfærdighed fungerer 'i den virkelige verden' [Fisher, 2009].

Retfærdighed ses ofte, i en planlægningsmæssig sammenhæng, som en reaktion mod et stigende fokus på konkurrenceevne og de dominerende liberalistiske politikker, hvor målet er at skabe mindst mulig indflydelse fra regeringen side samtidig med, at markedet styrkes [Fainstein, 2010]. Fokus inden for byplanlægning har som beskrevet ændret sig, fra at være top-down styret med fokus på slutresultatet til at være bruger/borgerorienteret med et langt stærkere fokus på gennemsigtighed og inklusion i planlægningsprocessen.

Dette planlægningsskift forbindes ofte med Patsy Healy og hvad der karakteriseres som kommunikativ planlægning. Denne type planlægning har fokus på, at planlægningen foregår som en social proces mellem de involverede parter. Dette sker gennem deltagelse i bl.a. borgermøder og dialoger, hvor formålet er at skabe konsensus mellem alle parter. Der lægges i processen ligeledes vægt på, at der fra planlæggerens side opnås så stor viden omkring de involverede parter hverdagsliv således, at slutresultatet opnås på borgernes præmisser. Indenfor den kommunikative planlægning opstilles en række kriterier, som er inspireret af Habermas' 'ideel speech situation'. Disse kriterier bør overholdes, således at beslutninger kan tages på baggrund af fair og korrekte antagelser. I kriterierne fokuseres der på, at hver deltager skal fremføre sine egne interesser, skal udtrykke sin oprigtige mening og alle udsagn bør være fyldestgørende og sandfærdige [Innes, 1996]. Når alle udtrykker sig under de samme betingelser og beslutninger baseres på konsensus blandt de deltagende, vil det nødvendigvis være det bedste argument, der er det vindende.

Denne planlægningstilgang kritiseres bl.a. af Fainstein for at være svær at udføre fuldt ud i praksis, da planlæggere har ringe bestemmelse over de deltagendes ytringer og det kan være svært at kontrollere om de ovennævnte kriterier overholdes. Desuden er det usandsynligt, at alle interessenter involverer sig i planlægningsprocessen, enten på grund af manglede interesse eller manglende ressourcer. Yderligere kritiseres denne planlægningsform for at være for

procesorienteret og ikke have nogle løsninger, hvis slutresultatet skulle vise sig ikke at give en fair løsning. Desuden er planlægningsprocessen ofte langvarende, hvilket kan føre til frustration over manglende resultater og 'træthed' blandt de involverede borgere. Slutteligt belyser Fainstein den potentielle konflikt, der kan opstå mellem det egentlige formål med den kommunikative planlægning, nemlig at skabe konsensus blandt en bred gruppe af aktører og slutresultatet. Dette gør sig især gældende i situationer, hvor der planlægges indenfor relativt små fysiske rammer. Her vil der ofte ses eksempler på NIMBYisme. Dette skyldes, at deltagerne, på grund af den fysiske ramme, består af en forholdsvis homogen gruppe og konsensus vil være let at finde, men det vil ikke nødvendigvis resultere i den meste fair løsning som de få der falder udenfor den homogene gruppe. [Fainstein, 2000].

Generelt kritiserer Fainstein hele ideen om planlægningsteorier for at begrænse planlæggeren indenfor en bestemt institutionel ramme. Hun argumenterer, at planlægningen bør foregå med udgangspunkt i den givne situation og planlæggerens viden og ikke indenfor en bestemt teoretisk ramme [Fainstein, 2000]

4 METODOLOGI

I det følgende vil der blive argumenteret for projektets videnskabsteoretiske tilgang og det vil blive beskrevet hvilken metode der benyttes til at undersøge problemstillingen samt hvorledes empiriske data er indsamlet.

4.1 Videnskabsteoretisk tilgang

Dette projekt indskrives sig i den socialkonstruktivistiske retning indenfor videnskabsteorien. Denne tilgang er valgt da denne giver mulighed for at undersøge fortællinger og meninger, som kommer til udtryk gennem italesættelser.

Socialkonstruktivismen er opstået som et modsvar på positivismen og gjorde oprør med socialvidenskabernes fremherskende brug af naturvidenskabelige metoder og målbare enheder indenfor socialvidenskab. Da socialkonstruktivismen har en lang og omfattende baggrund kan det være svært at definere begrebet entydigt, dog kan der identificeres fire overordnede betingelser som de fleste socialkonstruktivister kan tilslutte sig. Tabel 1 giver et overblik over disse fællestræk.

Den første opfattelse siger, at der ikke findes nogen endegyldig objektiv sandhed om den verden vi befinder os i, og at viden derfor ikke kan være direkte refleksioner af virkeligheden. Virkeligheden vil kun være tilgængelig for os gennem de begreber vi bruger herom og gennem de kategorier vi sætter på. Dette er en stærk modsætning til den positivistiske tankegang [Hansen og Simonsen, 2007]

Det andet fællestræk er, at individet er defineret ud fra dets historie og de kulturelle betingelser hvori det er opvokset. Dette betyder, at vores verdenssyn altid vil være betinget af vores historiske og kulturelle baggrund. Eftersom vi alle har forskellige historiske og kulturelle forudsætninger er det ikke muligt at definere et entydigt verdensbillede eller nogen bestemt sandhed om verden. De to

førstnævnte fællestræk er stærkt knyttede til Foucaults version af socialkonstruktivismen, hvori sandheden ses som en diskursiv konstruktion, som konstrueres forskelligt alt efter hvilken diskurs der er den dominerende. Altså, når diskursen påvirkes af kultur og historie, vil det betyde, at sandheden varierer på baggrund af de forskellige diskursive konstruktioner [Hansen og Simonsen, 2007].

Det tredje fællestræk som socialkonstruktivister typisk kan tilslutte sig er, at viden skabes og opretholdes gennem sociale processer. Det er gennem vores interaktion med andre mennesker, at vi konstruerer sandheder om virkeligheden. Her kommer socialkonstruktivismens store interesse for brugen af sproget, som værktøj til konstruktion af viden frem. Det skal bemærkes, at denne viden ikke er den endegyldige sandhed, men nærmere, hvad de som deltager i den sociale interaktion kan acceptere [Collin, 2003].

Det fjerde og sidste fællestræk blandt de socialkonstruktivistiske retninger er tæt knyttet til tredje punkt og fremhæver betydningen af sociale praksisser, som et udtryk for hvordan verden er konstrueret. Hver enkel forståelse af verden vil være knyttet til nogle bestemte praksisser, men i samme ombæring forkaste andre.

Tabel 1: Oversigt over socialkonstruktivismens fire hovedbetingelser

Socialkonstruktivismens fire overordnede betingelser
Der findes ingen endegyldig objektiv sandhed om den verden vi befinder os i
Individet er defineret ud fra dets historiske og kulturelle baggrund
Viden skabes og opretholdes gennem sociale processer, eks. sprogets konstruerende evne.
Sociale praksisser definere en bestemt forståelse af verden

Det følgende vil give en kort introduktion til hvilke forskelle der er at finde indenfor de forskellige social konstruktivistiske tilgange. I gennemgangen af dette tages der udgangspunkt i den opdeling som præsenteres i Collin (2003). Her ses de forskellige konstruktivistiske retninger ud fra tre dimensioner, disse er illustreret i Tabel 2.

Tabel 2: En model over konstruktivistiske retninger [Collins, 2003, s. 24]

	A) Fysisk virkelighed	B) Samfundsmæssig og menneskelig virkelighed
1) Erkendelsesteoretisk konstruktivisme	Vores videnskabelige viden om den fysiske virkelighed er en konstruktion	Vores videnskabelige og dagligdagsviden om den samfundsmæssige og menneskelige virkelighed er en konstruktion
2) Ontologisk konstruktivisme	Den fysiske virkelighed er en konstruktion af vores videnskabelige viden om den	Den samfundsmæssige og menneskelige virkelighed er en konstruktion i) af vores viden om den; eller ii) af vores dagligdagsviden om den; eller iii) af sådanne abstrakte størrelser som "epistemer" mm.

Første dimension er en skelnen mellem om det er vores viden om virkeligheden der er konstrueret (den erkendelsesteoretiske konstruktivisme) eller om det er virkeligheden selv, som er konstrueret (den ontologiske konstruktivisme). Den anden dimension er en skelnen mellem hvorvidt det er naturvidenskaben og den fysiske virkelighed eller om det er samfunds- og humanvidenskabernes virkelighed, der er konstrueret. Den tredje dimension findes i nuanceringen af feltet 2B, hvor der laves et skel mellem hvem det er der anses for at være den konstruerende part. I nogle konstruktivistiske retninger er det forskeren der indtager den konstruerende rolle (i), hos andre er det sociale aktører (ii), mens der slutteligt er konstruktivister der mener, at den sociale og menneskelige virkelighed konstrueres af abstrakte elementer, så som epistemer eller diskurser (iii). Det skal bemærkes, at denne model, som alle andre modeller, er en forsimpning af en langt mere kompleks virkelighed [Collin, 2003].

Som modellen indikerer, er der nogle essentielle forskelle mellem de forskellige retninger indenfor socialkonstruktivismen. Især er adskillelsen af den ontologiske og den epistemologiske konstruktivisme vigtigt. Kategori 1A og 1B er mindst radikale, mens 2A anses for at være mest radikal. Ifølge Collin (2003)

karakteriseres kategori 2B for at være særlig udbredt indenfor samfundsvidenskaben, på trods af, at denne er ontologisk funderet, er denne dog knap så radikal som 2A, da det for de fleste er mere acceptabelt, at den samfundsmæssige og menneskelige virkelighed er konstrueret, frem for den fysiske verden [Collin, 2003].

Indenfor samfundsanalyse kobles socialkonstruktivisme metodisk set ofte sammen med diskursanalyse. I det følgende vil det blive beskrevet, hvad der forstås ved diskurser, hvilket diskursteoretisk udgangspunkt dette projekt tager, samt hvordan diskursbegrebet benyttes og analyseres.

4.2 Diskurs som teori og metode

Ligesom inden for socialkonstruktivismen, findes der flere forskellige tilgange til diskurser og definitionen af disse. En grundlæggende definition af diskurser lyder:

Diskursbegrebet udsiger at sproget er struktureret i forskellige mønstre, som vores udsagn og handlinger følger, når vi agerer inden for forskellige sociale domæner. Det refererer til sæt af betydninger, metaforer, repræsentationer, forestillinger, udsagn, mm., der sammen producerer en bestemt version af virkeligheden

[Hansen og Simonsen, 2007, s. 136].

Denne grundlæggende definition giver dog ikke stor hjælp til en klar definition af netop hvad en diskurs er og hvordan den fungerer. Dette hænger sammen med, at diskurser benyttes inden for mange forskellige felter og i mange forskellige undersøgelser, og tilgangen hertil vil derfor variere. Fælles for de forskellige diskursanalytiske tilgange er sproget. Sprogfilosofien der benyttes inden for diskursanalyser er funderet i strukturalistiske og poststrukturalistiske ideer og tanker omkring sprog. Her menes der:

at vores adgang til virkeligheden altid går gennem sproget. Ved hjælp af sproget skaber vi repræsentationer af virkeligheden, som aldrig bare er spejlinger af en allerede eksisterende virkelighed – repræsentationerne er med til at skabe den.

[Jørgensen og Philips, 1999, s. 17]

Derfor skal sproget ikke blot tolkes som et formidlingsværktøj, med hvilket information blot gives, men nærmere ses som et værktøj der opbygger og omdanner den sociale verden.

Eftersom diskurser er brugbare i mange forskellige sammenhænge og er det vigtigt, at metoden benyttes som analyseværktøj i en passende teoretisk og metodologisk ramme. Ligeledes er det vigtigt at bemærke, at diskursanalyse ikke blot er en metode til at analysere data, men en pakke bestående af både teori og metode [Jørgensen og Philips, 1999]. De fire ovennævnte fællestræk for forskellige socialkonstruktivistiske retninger (se Tabel 1) kan ses som generelle filosofiske antagelser, der ligger til grund en analyse af en given diskurs.

Analysen af en given diskurs behøver ikke nødvendigvis være koblet til én enkelt tilgang, men hvis det er relevant kan flere tilgange kombineres. Dette projekt vil tage udgangspunkt i Maarten Hajers tilgang til diskurser og hans måde at analysere dem på.

4.2.1 Maarten Hajers diskursbegreb

Da der indenfor diskursteorien overvejende arbejdes med sociale konstruktioner som virkelighedsskabende, vil der naturligt fokuseres på den samfundsmæssige og menneskelige virkelighed som er præsenteret i søjle B (i Tabel 2). Da modellen er en klar forsimpning af de forskellige retninger indenfor konstruktivismen, kan det være svært definitivt at placere forskellige tilgange heri. Som beskrevet findes der en gruppe af konstruktivister der mener, at den sociale og menneskelige virkelighed kan ses som en konstruktion der skabes af abstrakte størrelser, eks. diskurser. På baggrund af dette placeres Hajer i 2B, da han netop fokuserer på diskurser som konstruerende.

Hajers argumentative tilgang er kendetegnet ved, at der fokuseres på den diskursive interaktion og gennem sproget konstrueres nye meninger og nye identiteter [Hajer, 1995]. Hajers udgangspunkt for arbejdet med diskurser er overvejende ændringer indenfor miljøpolitik, men metoden og grundideerne er yderst brugbare i andre sammenhænge. Hajer definerer en diskurs som:

a specific ensemble of ideas, concepts, and categorizations that are produced, reproduced, and transformed in a particular set of practices and

through which meaning is given to physical and social realities

[Hajer, 1995, s. 44].

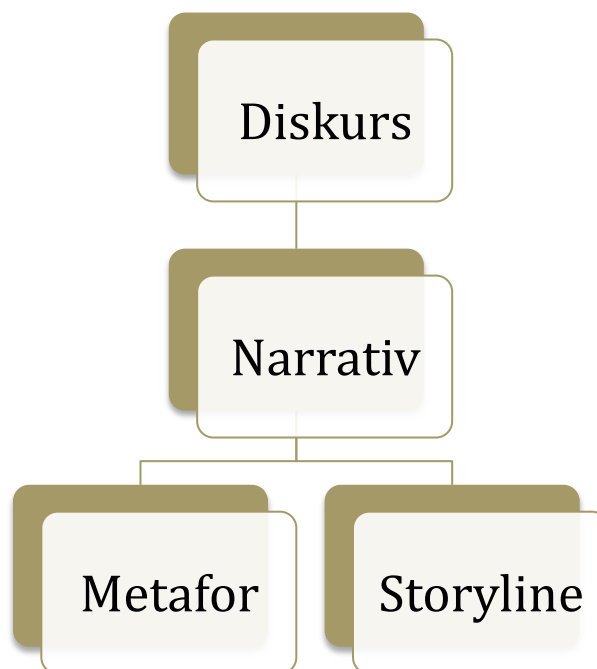
Som det ses af denne definition, lægges der stor vægt på betydningen af praksisser. Disse praksisser er med til at skabe sammenhæng i det social liv og består af nogle indlejrede rutiner og fælles accepterede normer og regler. En praksis kan for en universitetsprofessor eksempelvis være at skrive videnskabelige artikler, da dette hører til i 'den verden' hvor han hører til [Hajer, 2005].

Sproget er for Hajer, som i andre diskursretninger, meget vigtigt. Her har sproget evnen til at skabe politikker, tegn og symboler der alle kan være med til at redefinere magtstrukturer og påvirke institutioner. Hajer definerer analysen af diskurser som "*the examination of argumentative structure in documents and other written or spoken statements, as well as the practices through which these utterances were made*" [Hajer, 2005, s. 299]. Formålet med diskursanalysen er at undersøge, hvordan et givent problem relaterer sig til de specifikke fortællinger hvori problemet er indlejret.

Narrativer, storylines og metaforer, som Hajer bruger i sin diskursanalyse, ses i denne sammenhæng som værktøjer til at skabe diskursive konstruktioner og kan derigennem være hjælpsomme til at afdække bestemte diskurser. I selve diskursanalysen vil der ofte fokuseres på forskellige udtalelser eller fremstillinger og disse vil ofte have form som et narrativ, altså en historie der bliver brugt til at formidle "facts". Storylines henviser til en kondenseret form for narrativer hvori metaforer ofte spiller en central rolle. Det skal dog bemærkes, at der ofte kan være flere forskellige udlægnings af samme historie, og narrativen vil derfor skifte. Da historien der fortælles kan være kompliceret eller lang benyttes der ofte stikord til at få modtageren til at forstå sammenhængen. Forståelsen af historien er dog betinget af, at modtageren forstår disse stikord på samme måde som afsenderen gør. Misforståelser kan ofte opstå, hvis der er uoverensstemmelse mellem afsender og modtagers forståelse af et givent begreb, dette er især tydeligt når der benyttes metaforer som ikke er entydige. Desuden har den historiske og kulturelle baggrund for alle parter en vigtig rolle i forståelsen af historien. Hajer lægger derfor stor vægt på, at kommunikation er baseret på fortolkninger af de historier

der bliver fortalt. Da storylines netop karakteriseres ved en længere historie med en mere eller mindre kompleks sammensætning, der er kogt ned til kort form, er identifikationen og analysen af disse særlig vigtig i den samlede analyse af historien.

Det kan være vanskeligt at holde styr på hvordan alle disse begreber relaterer sig til hinanden. Figur 3 ses en forsimpning af relationen mellem begreberne. Denne figur er ikke et decideret framework for hvorledes diskurser forstås, men blot en synliggørelse af relationen mellem Hajers forskellige begreber. Diskursen repræsenterer her hele virkeligheden, dog indenfor den konkrete ramme der arbejdes indenfor. Narrativer er underliggende diskursen og kan ses som den sammenhængende historie der bliver fortalt for at forstå diskursen. Narrativer opbygges af storylines og metaforer. Narrativer vil ofte være mere generelle end storylines og metaforer og vil ikke nødvendigvis ikke være knyttet til en bestemt lokalitet eller case [Hajer, 2005].

Figur 3: Forholdet mellem diskurs, narrativer, storylines og metaforer

Storylines kan groft set ses som et slogan, eller et kort statement hvori der ligger meget mere end der egentligt bliver sagt. Et eksempel på en storyline kunne være: *Det skal kunne betale sig at arbejde*. I denne korte fortælling opsummeres nogle

vidtrækkende opfattelser af hvordan samfundet er og hvordan det bør være. Den kobles til forestillinger omkring hvilke incitamenter arbejdsløse har til at fortsætte med at være arbejdsløse. Der lægges vægt på, at der skal være et økonomisk incitament til at arbejde og en latent forståelse for, at arbejdsløse ikke gider tage det arbejde der nu er, da det bedre kan betale sig for dem at gå ledige. Der bliver med denne storyline konstrueret en bestemt virkelighed.

En metafor har stort set samme konstruerende effekt som en storyline. Dog kendetegnes en metafor ved at et ord eller en sætning benyttes i en sammenhæng hvori den ikke er direkte forbundet. Både metaforer og storylines trækker ofte på meget billedlige udtryk. Et eksempel på en metafor kan være *cafepenge*. Til denne, meget billedlige, metafor er der knyttet en forståelse af, at hjemmeboende studerende bruger statens støttemidler til at finansiere unødvendige og ikke-studierelaterede aktiviteter. Dette indskrives i en større fortælling om, at der gives for høj økonomisk støtte til studerende.

Hvor ovenstående begreber især er knyttet til sproget og dets konstruerende effekt arbejder Hajer, modsat andre diskursanalytikere, også med en mere aktørorienteret vinkel, hvor der er et stort samspil mellem aktører og de sproglige strukturerer [Hajer, 1995]. Hajer introducerer begrebet diskurskoalitioner, som består af en gruppe af aktører som indenfor: *"the context of an identifiable set of practices, shares the usage of a particular set of story lines over a particular period of time"* [Hajer, 2005, s. 302]. Diskurskoalitioner knytter sig ikke blot til en bestemt person, men mere til de praksisser som knytter sig til den kontekst hvori aktørerne benytter bestemte storylines og derigennem danner og omdanner forskellige diskurser. Hajer lægger med dette begreb vægt på, at fortællingen ikke kan forstås fuldt ud hvis ikke den sættes i kontekst. Ud fra denne definition er det tydeligt, at narrativer, storylines, aktører og praksisser er essentielle i forståelsen af diskurskoalitioner. Hvor almindelige politiske koalitioner er defineret ud fra en politisk ramme, er diskurskoalitioner defineret ud fra de storylines som aktørerne benytter og den måde aktørerne viser deres tilknytning til den given storyline.

Udover at se på de aktører der spiller en rolle i den given diskurs, fokuserer Hajer ligeledes på hvilken indflydelse diskurser har på eksempelvis politikker. Denne indflydelse inddeler Hajer i to begreber, diskursstrukturering og

diskursinstitutionalisering. Diskursstrukturering forekommer når en given diskurs bliver dominerende i forhold til måden hvorpå den givne situation forstås. Diskursinstitutionalisering opstår når diskursen vinder indpas i en bestemt institution. Disse to begreber kan 'måles' ganske simpelt. Hvis en bestemt diskurs benyttes af mange interessenter og danner rammen for deres forståelse af situationen er der tale om en diskursstrukturering. Hvis denne diskurs indlejres i institutionelle og organisatoriske praksisser benævnes denne som en diskursinstitutionalisering. Hvis begge betingelser er opfyldt er der tale om den dominerende, eller hegemoniske diskurs [Hajer, 2005].

Disse to diskursbegreber (diskursstrukturering og diskursinstitutionalisering) er med til at understrege den kamp der foregår mellem forskellige aktører om at definere den egentlige problemstilling og derigennem definere løsningsmuligheder. Undersøgelsen af diskurserne giver dermed en forståelse af meninger og den magt der ligger i at definere en given problemstilling.

Hegemoniseringen af en diskurs drejer sig om at fremføre et ideologisk grundlag, i hvilket der er en alliance mellem forskellige aktører opstår. Hegemoniet forudsætter, at de involverede social grupper er villige til at lade egne interesser modificere således, at den givne diskurs kan 'vinde'. Bestemmelsesretten tilfalder de som i er stand til at dominere den politiske dagsorden og samtidig fremføre, at andre der kæmper om adgang til denne arena ikke er relevante [Frølund Thomsen, 2000].

Indenfor den diskursteoretiske magtforståelse gøres der op med den strukturelle magtfordeling, som egentlig ikke har noget magt at gøre, da denne er strukturelt bestemt. Den strukturelle magtopfattelse giver et billede af et statisk samfund og desuden kan det her ikke forklares hvorledes nye aktører opstår og hvordan de opnår magt. Det tages derimod udgangspunkt i, at mennesker ikke har urokkelige præferencer, men at holdninger og meninger skabes og omformes gennem

4.3 Metode

I det følgende vil selve udførelsen af analysen blive beskrevet. Det skal bemærkes, at metoden ellers forklares hvor den er relevant i forhold til analysen, og at dette kapitel giver et indblik i de overordnede metodiske træk.

4.3.1 Casestudie

Til undersøgelsen af projektets problemformulering gør projektet brug af en case. Denne case omhandler etableringen af Sundhedsrummet på Indre Vesterbro, hvilket karakteriseres som et kontroversielt byelement. Sundhedsrummet er et tilbud til områdets stofmisbruger, hvor de kan få social- og sundhedsfagligt vejledning samt behandling. Igennem denne case undersøges det hvorledes 'retten til byen' kom til udtryk i denne planlægningssituation. Netop denne case er valgt, da den med den meget langvarige proces og alvorlige emne (dermed ikke sagt, at andre emner ikke er alvorlige) fungere som en ekstrem case. Ekstreme cases karakteriseres ved at give megen information fra mange forskellige aktører hvorigennem tendenser gøres særligt tydelige [Flyvbjerg, 2006].

I forhold til projektets videnskabsteoretiske udgangspunkt er det naturligt at benytte en enkelt case, da formålet ikke er at opstille nogle endegyldige betingelser der gør sig gældende i planlægningen af kontroversielle byelementer. Formålet er derimod at give nogle indtryk af hvordan forskellige fortællinger fremført i den offentlige debat kan påvirke planlægningen. Dette gøres ved at undersøge hvordan 'retten til byen' kommer til udtryk i kampen om at definere den problemstilling gennem forskellige narrativer.

Valg af empiri

I efteråret 2008 åbnede Sundhedsrummet på Indre Vesterbro, hvilket vil sig at planlægningsprocessen er overstået. For at forstå hvad der lå til grund for denne placering og undersøge hvorledes debatten udfoldede sig vil dette projekt, som den primære kilde benytte sig af avisartikler og læserbreve fra Vesterbro Bladet. Vesterbro Bladet er lokalavisen på Vesterbro og fungerede i debatten om etableringen af Sundhedsrummet som et talerør for de lokale beboere i området og herigennem luftede de deres meninger og holdninger om narkosituationen på Vesterbro.

Grunden til, at denne form for data anvendes frem for at udføre eksempelvis interviews med centrale aktører er, at disse artikler og læserbreve giver et billede (med redaktionel forsinkelse og redigering) af hvordan læserne (beboerne) forholdt sig til situationen med misbrugerne i området imens processen var i gang. Desuden vil personer der interviewes efter planlægningsprocessen er afsluttet ofte have reflekteret over planlægningen og måske i stedet forholde sig til situationen som den er i dag. Dette kan være problematisk i forhold til at få et billede af, hvordan debatten udspillede sig. Det skal bemærkes, at både de benyttede dokumenter (hovedsageligt læserbrevene) og interviews udgør primærkilder da de repræsenterer førstehåndskildens oplevelse af situationen. Men de valgte dokumenter udgør i dette tilfælde en bedre primærkilde da de er 'tættere' på debatten [Duedahl og Hviid Jacobsen, 2010].

Desuden er det med den valgte ikke muligt fra analytikerens side at påvirke debatten, da der ikke er kontakt med de involverede. En ulempe kan dog være at muligheden for at stille uddybende spørgsmål besværliggøres. For at støtte op om dokumentanalysen af bidragene fra Vesterbro Bladet er der udført interviews med to interessenter, Lone Hviid Rasmussen, daglig leder af Sundhedsrummet og Peter Riber Christensen, medlem af Mariakirkens menighedsråd og særdeles aktiv i debatten. Noter fra disse samtaler kan findes i Bilag C.

Det skal bemærkes, at redaktionen på Vesterbro Bladet side udvælger hvilke læserbreve der bringes og som påpeget af Peter Riber Christensen, sker der ligeledes en redigering fra redaktionens side [Riber Christensen, 2012]. Dette skyldes bl.a., at der i avisen er begrænsede mængder plads og derfor bringes ikke alle indsendte bidrag.

Desuden er det vigtigt at have i mente, at de fleste aviser har et politisk standpunkt, hvilket ofte repræsenteres i avisens indhold. Vesterbro Bladet hører under Berlingske Media, men avisens egen politiske holdninger er ikke nødvendigvis knyttet til moderavisen.

Dataindsamling

Da Vesterbro Bladet først blev tilgængeligt på internettet mod slutningen af 2008 er artikler og læserbreve indsamlet ved en gennemgang af papirudgaverne af

avisen på Statsbiblioteket i Aarhus. Materialet der er indsamlet på Statsbiblioteket er fra og med 2004 til og med 2008. Denne periode udvælges på baggrund af et forstudie af relaterede begivenheder på Vesterbro.

På Statsbiblioteket blev alle artikler og læserbreve omhandlende emnerne: stofmisbrugere, fixerum, sundhedsrum og narkoproblemer affotograferet. Udbyttet er herefter organiseret i en tabel hvori artiklen/læserbrevets titel, forfatter, type (artikel eller læserbrev) og forbindelse til andre artikler/debatindlæg fremgår. I forbindelse med organiseringen heraf noteres et kort resume af hver relevante artikel, således at det hurtigt er muligt at finde frem til hvilke dokumenter der gav udtryk for hvilken holdning på hvilket tidspunkt. Af praktiske årsager er alle dokumenterne ligeledes udstyret med et nummer, som fungerer som reference. Samtlige fotografier af dokumenterne og organiseringen af disse er at finde i henholdsvis Bilag A og Bilag B.

Der skal gøre opmærksom, at det har været nødvendigt at fotografere nogle af artiklerne/debatindlæggene af flere omgange da kvaliteten af fotoet ville være for ringe på blot et enkelt foto. På Statsbiblioteket blev der i alt indsamlet 210 dokumenter (59 artikler og 151 læserbreve) som alle danner grundlag for resultaterne i analysen.

4.3.2 Analyse

Hajer benytter sig i sin tekniske udførelse af diskursanalyser af ti trin. Disse trin består både af indsamling af data, samt egentlig analyse. Især benytter Hajer sig af interviews som en primær datakilde. Formålet med Hajers ti-trins-analyse er at afdække de forskellige fortællinger og diskurskoalitioner der gør sig gældende i forhold til den givne case [Hajer, 2005]. Udførelsen af analysen vil tage inspiration fra Hajers model. Første skridt i analysen er vidensindsamling. I dette tilfælde indsamles der viden om Vesterbros baggrund, narkosituationen på Vesterbro samt informationer om etableringen af Sundhedsrummet. Denne viden opnås gennem diverse andre avisartikler, film og forskellige bøger, både faglitterære, men også skønlitterære.

Herefter indsamles data fra Vesterbro Bladet og denne organiseres, som beskrevet ovenfor. I forbindelse med udarbejdelse af oversigtstabellen indsamles også

informationer om, hvilke aktører der især er aktive i debatten, samt hvilke hovedbegivenheder der var med til at forme debatten. Hovedaktørerne identificeres ud fra disses engagement i hele debatten, hvilket hovedsageligt er baseret på mængden af afsendte læserbreve og tilkendegivne holdninger. Hovedbegivenhederne identificeres ud fra, hvor ofte disse benævnes i debatten og hvilken effekt disse har haft på diskussionerne efter de er hændt. Identifikationen af disse elementer vil blive præsenteret løbende i analysen, hvor de er relevante.

I analysen lægges hovedvægten på at finde frem til de fortællinger (narrativer) som kan identificeres i den pågældende debat. Disse findes på baggrund af forskellige storylines og metaforer som er fundet gennem gennemlæsningen af dokumenterne. Identifikationen af narrativerne beror sig på en systematisk gennemgang af samtlige dokumenter, hvor det for hvert noteres, om der er en bestemt 'historie' der fortælles, om bestemte argumenter fremføres, samt om der benyttes metaforer. Efter denne gennemgang grupperes lignende og identiske fortællinger og ud fra dette identificeres projektets narrativer. I denne gruppering fokuseres der også på, hvem eller hvilken aktørgruppe der har været med til at konstruere den pågældende fortælling. Her bliver det muligt at se, hvorledes de forskellige aktører grupperer sig på baggrund af en fælles forståelse af misbrugssituationen på Indre Vesterbro. Det vil ligeledes blive undersøgt om nogle aktørgrupper undervejs viser sig at tilhøre forskellige og eventuelt modstridende koalitioner, samt om de på baggrund af historiens udvikling ændrer holdning og dermed skifter til en anden koalition.

Diskurskoalitioner er tæt forbundet med de forskellige praksisser, hvori holdninger og meninger kommer til udtryk. Da dette projekt fokuserer på debatten som den fremstod i Vesterbro Bladet vil de praksisser der er knyttet til disse koalitioner hovedsagligt bestå af læserbreve fra borgere og politikere samt artikler skrevet af redaktionen på avisen. Hertil tilføjes den praksis der ligger i selve skabelsen og tilslutningen til de forskellige borgerdrevne foreninger og fællesinitiativer.

Af kronologiske og praktiske årsager inddeles analysen i to dele. Første del beskæftiger sig med den indledende debat frem til den politiske beslutning om at oprettet et sundhedsrum på Indre Vesterbro. Denne del af debatten omhandlede

overvejende de problemer der opstod i forbindelse med stofmisbrugernes færden i området og hvordan disse kunne løses. Anden del handler om debatten efter beslutningen om at etablere et sundhedsrum. Her fokuseredes der i debatten på de placeringsmuligheder der blev stillet op fra Københavns Kommunes Socialudvalg. Desuden kritiseredes det, at det ikke ville blive lovligt at indtage ulovlige stoffer i Sundhedsrummet. Anden del af debatten var ikke nær så bred og omfangsrig som første del, hvilket også vil afspejle sig i længden på analysen af denne.

Udover, at der af kronologiske årsager skelnes mellem disse to dele af debatten, gøres dette ligeledes for at undersøge om de diskursive koalitioner ændres undervejs i forhold til ændringer i debattens fokus. Metodisk set betyder dette, at de forskellige fortællinger vil blive identificeret for hver af de to dele af debatten, det samme gælder identifikationen af hovedaktørerne (som danner diskurskoalitioner). Det vil blive gjort klart, hvorledes de forskellige diskurskoalitioner hænger sammen og der vil blive gjort opmærksom på når der sker skift indenfor de forskellige koalitioner.

For bedre at kunne forstå den situation som beboerne på Vesterbro oplevede inden Sundhedsrummet blev oprettet gives der i det følgende et indblik i områdets historie og hvordan narkomiljøet har udviklet sig på Vesterbro.

5 VESTERBROS HISTORIE

Dette afsnit vil, med udgangspunkt i en kort gennemgang af Vesterbros forvandling fra arbejder- til (øvre)middelklassekvarter, tage fat i de konsekvenser byfornyelsesprojektet har haft for Vesterbro som bydel, og hvorledes der i bydelen er blevet taget hånd om de socialt udsatte gennem etableringen af Sundhedsrummet.

5.1 Fra arbejderkvarter til moderne middelklasse

Vesterbro er ofte karakteriseret som et område med en helt speciel ånd. Vesterbroånden er ikke klart defineret, men der er flere udlægninger af denne. I *Hverdagsliv på Vesterbro – Fra folkeligt kvarter til moderne bydel* beskrives Vesterbroånden som en speciel indstilling og rebelskhed overfor samfundets normer, og som følelsen af nærhed i lokalsamfundet [Dengsøe, 2000, s. 11]. Der henvises til Vesterbroånden i situationer, hvor der er uoverensstemmelser mellem borgere i området/brugerne af området og her henvises der ofte til, hvordan Vesterbro var 'i gamle dage', hvor der var plads til alle og alle havde lige betingelser. Det skal dog gøres opmærksom på, at der til Vesterbroånden hører en vis romantisering.

Vesterbro har en lang og begivenhedsrig historie bag sig. Vesterbrogade var i slutningen af 1700-tallet og ind i 1800-tallet en yderst vigtig indfaldsvej til købstaden og når byportene blev lukket om natten, var det nødvendigt at have overnatning, forplejning og forlystelser til de tilrejsende. Dette var begyndelsen på hvad der siden har kendetegnet Vesterbro som et beværtnings- og forlystelseskvarter [Dengsøe, 2000]. På Figur 4 ses interiør fra et Vesterbrosk værtshus omkring begyndelsen af 1900-tallet.

På grund af militærinteresser var det først omkring midten af til 1800-tallet, at bydelen for alvor udviklede sig. Ophævelsen af anlægsforbuddet og den tiltagende industrialisering betød, at efterspørgslen på boliger i hovedstaden steg voldsomt, og på Vesterbro betød det, at boligområder (mere eller mindre hensynsfuldt

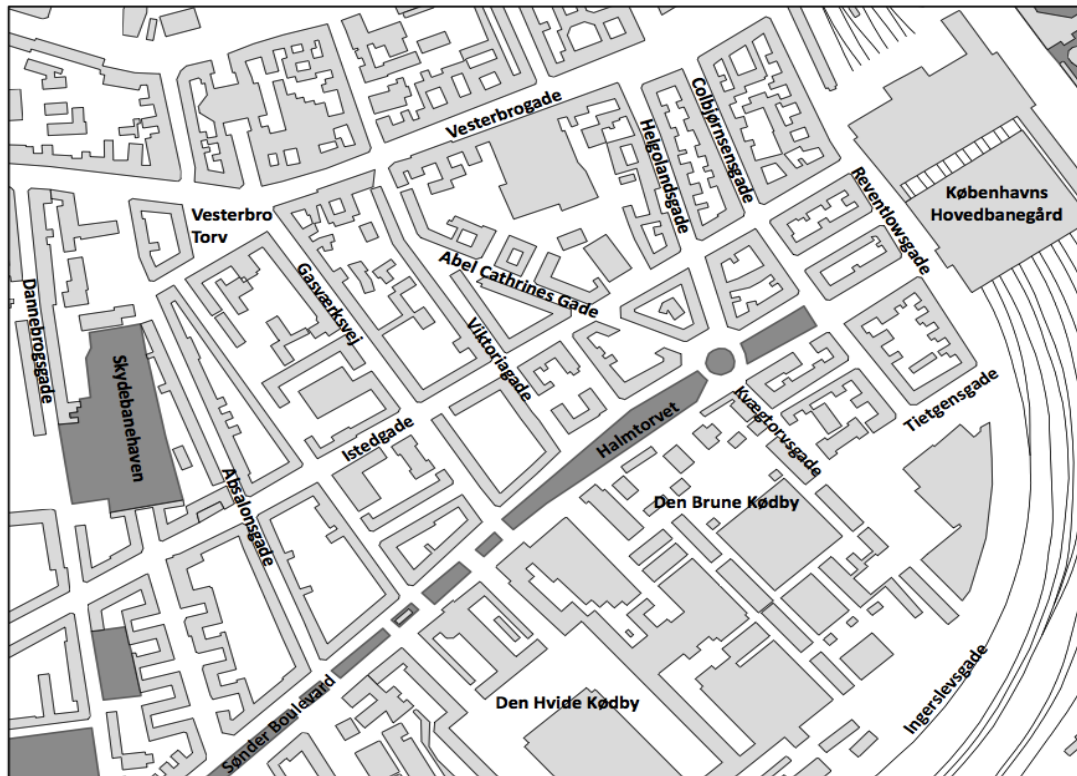
planlagte) dukkede op. Frem til omkring 1920 blev der etableret mere end 10.000 boliger på Vesterbro. Boligudviklingen på Vesterbro var kun i mindre grad centralt kontrolleret, dog blev der taget hånd om forsyningen af gas, vand og kloakering i området. Ved århundredeskiftet husede Vesterbro omkring 65.000 indbyggere, hvilket er en væsentlig stigning fra 2.000 indbyggere i midten af 1800-tallet [Dengsøe, 2000 og Syberg Henriksen, 1997].

Figur 4: Interiør fra værtshus på Sønder Boulevard 35 mellem 1910 og 1920 [Købehavns Museum, 2012a].

Vesterbro var, indtil den økonomiske fremgang i 1960'erne hovedsagligt domineret af det arbejdende folk, men fremgangen gjorde, at dem der havde råd flyttede fra byen og ud i forstæderne. Dette betød, at de nu, ofte nedslidte, ledige lejligheder blev overtaget af mere marginaliserede grupper som, indvandrere og personer på overførselsindkomster.

Indre Vesterbro

Figur 5: Indre Vesterbro [Copyright, Kort og Matrikelstyrelsen G24-98].

Som et led i Saneringsloven af 1969 blev flere gamle nedslidte bygninger i løbet af 1970'erne revet ned på Vesterbro, men området som betegnes som Indre Vesterbro (et område mellem Vesterbrogade, Reventlowsgade, Tietgensgade, Kvægtorvsgade, Halmtorvet, Sdr. Boulevard, Dannebrogsgade og den Brune Kødbý [Bygge- og Teknikforvaltningen, 2005]) blev overset i denne omgang. Figur 5 ses et kort over Indre Vesterbro. Dette var grundet planerne om etableringen af et tidligere Vesterbroprojekt fra 1958 samt infrastrukturændringer, som alligevel ville kræve omfattende nedrivninger af centrale dele af Indre Vesterbro. Dette betød, at boligerne på, især Indre Vesterbro var yderst ringe og i mange tilfælde manglede de mest fornødne faciliteter, som fjernvarme og eget toilet/bad. I Figur 6 og Figur 7 ses to baggårde på Vesterbro og det ses klart, at forholdene ikke er de fineste. Gennem årene ændredes beboersammensætningen yderligere så den i større og større grad bestod af borgere fra de laveste indkomstgrupper. Den socioøkonomiske situation, forårsaget af beboersammensætningen, var i mange tilfælde forklaringen på de stigende problemer med handel af stoffer og prostitution [Bygge- og Teknikforvaltningen, 2005].

Figur 6: Bagård på Vesterbro mellem 1970 og 1980 [Københavns Museum, 2012b].

Figur 7: Baggård i Saxogade 12 i 1974 [Københavns Museum, 2012c]

På baggrund af de erfaringer bl.a. Københavns Kommune gjorde sig i forbindelse med gennemførelse af Saneringsloven i 1970'erne, blev en ny lov om byfornyelse vedtaget i 1983. Til dels på grund af borgernes modstand mod Saneringsloven, ændredes loven til at omhandle byfornyelse, hvori der også var indarbejdet et mere socialt perspektiv. Modstanden mod de centralstyrede saneringstiltage var især stor på Nørrebro, som gennemgik en 'totalsanering', med ringe inddragelse af borgerne. Især var rydning af byggelegepladsen "Byggeren", fra borgernes side en meget kontroversiel beslutning der blev mødt med stor modstand [Dengsøe, 2000]

Til forandring fra Saneringsloven var der i Byfornyelsesloven fokus på den individuelle borgers ønske for sin bolig, yderligere blev der i denne omgang også fokuseret på de socialt dårligst stillede. Dette bevidner om et væsentligt skift indenfor dansk byplanlægning, hvor borgerinddragelse fremefter blev et centralt element i den demokratiske planlægningsproces. Som del af den sociale dimension i byfornyelsesloven var der fra politisk side et ønske om en mere sund og attraktiv bydel, hvor de dårligst stillede befolkningsgruppers behov stadig ville blive tilgodeset. De dårligst stillede blev af Byfornyelsesselskabet defineret som yngre førtidspensionister, misbrugere af alkohol og stoffer, prostituerede og psykisk syge

[Dengsøe, 2000]. Den ønskede måde hvorpå den sociale dimension skulle indarbejdes, var gennem mere direkte involvering af beboerne. Især var der fokus på, at der skulle være mere plads til børnefamilier. Som del af handlingsplanen er der opstillet et mål om, at ingen beboere skal tvinges ud af bydelen som følge af byfornyelsen, dette skulle efterleves ved at indføre et huslejeloft. Desuden blev indsatsen for at øge beskæftigelsen og uddannelsesaktiviteterne øget [Bygge- og Teknikforvaltningen, 2005].

Byfornyelsen på Indre Vesterbro blev sat i gang i begyndelsen af 1990'erne og var færdig i midten af 2000'erne. Projektet omfattede 23 karreer, som alt efter stand, blev fornyet i etaper. Under byfornyelsen blev lejlighedsstrukturen ændret således, at mindre lejligheder blev slået sammen og enkelte ejendomme blev på grund af for dårlig stand revet ned. Der blev skabt større variation i størrelserne på lejlighederne, hvilket betød, at en varieret beboersammensætning kunne oprettes. Som resultat af fornyelsen var antallet af lejligheder faldet med godt 230. Det var ikke blot boligerne der blev fornyede i forbindelse med projektet, også baggårde kom under behandling. I Figur 6 og Figur 7 ses eksempler på baggårde på Vesterbro, inden byfornyelsen.

Det var for beboerne i de enkelte karreers side ønsket, at de nyetablerede baggårde blev aflåst således, at kun beboerne havde adgang hertil [Bygge- og Teknikforvaltningen, 2005 og Højgaard Jensen m.fl. 2010]. Denne aflukning af rum, som ellers før var åbne for offentligheden er ofte tenderende til gated communities (indhegnede samfund). Dette fænomen er ofte forbundet med amerikanske forstæder, hvor hele samfund, hvor alle nødvendigheder er placeret indenfor hegnet så det ikke er nødvendigt for beboeren at forlade området, og de behøver ikke bekymre sig om udefrakommende forstyrrelser. Det skal bemærkes, at det ofte ikke er selve hegnet (gaten) der til tider anses for at være problematisk, men nærmere det som hegnet gemmer på. Både i Europa og Asien har der været stor tradition for at indhegne byer med bymure, men forskellen her er, at der indenfor disse mure var et helt samfund, som bestod af beboere fra alle sociale lag. Derfor kan denne aflåsning af baggårde ses som en trussel mod samfundets samhørighed og mangfoldighed. Undersøgelser har vist, at børn der opvokser i sådanne segregerede forhold har tendens til at have svært ved at føle empati og vil få svært

ved at begå sig i mere forskelligartede samfund [Duany m.fl., 2000]. I Figur 8 ses en indhegnet baggård i Abel Cathrines Gade.

Figur 8: Indhegnet baggård ved Abel Cathrines Gade 17 [Eget foto, 2012]

Byfornyelsen på Vesterbro omhandlede ikke blot boliger og baggårde. Boligfornyelsen var en del af en helhedsorienteret handlingsplan, hvor der også blev inddraget byrum, trafik, kulturelle og sociale institutioner. Blandt de større ikke-bolig-orienterede tiltag blev Halmtorvet omdannet fra at være et område domineret af prostitution og stoffer til at fungere som rekreativt byrum med indgang til områdets kulturtilbud, som bl.a. placeredes i Den Brune Kødbý [Erhvervs- og Boligstyrelsen, 2003 og Højgaard Jensen m.fl. 2010].

På trods af, at Københavns Kommune ytrede at lade beboersammensætningen forblive den samme på Vesterbro, var både kommunen og byfornyelsesselskaberne klar over, at fornyelsen ville have konsekvenser for det oprindelige miljø. Især var huslejestigninger med til, at de svagest stillede befolkningsgrupper måtte flytte [Dengsøe, 2000, s. 33, Larsen og Lund Hansen, 2012 og Bygge- og Teknikforvaltningen, 2005]. Denne proces er kendt som 'gentrification', eller med et dansk begreb herskabeliggørelse. Herskabeliggørelse beskriver den proces, hvor en socioøkonomisk gruppe med høj status skubber en lavere stillet gruppe ud af et område. Der er flere forskellige forklaringer på

hvorledes denne proces opstår, men overordnet set kan den forklares med økonomiske og kulturelle ændringer i det givne område og i samfundet generelt [Larsen og Lund Hansen, 2009].

Byfornyelsen af Indre Vesterbro løb op i 4,3 mia., hvilket svarede til en gennemsnitlig investering på 1,15 mio. pr. bevaret lejlighed, hvilket gør projektet [Bygge- og Teknikforvaltningen, 2005]. Disse høje omkostninger er især bemærkelsesværdige da Københavns Kommune i 1980'erne og 1990'erne var i en særdeles dårlig økonomisk situation [Københavns Kommune, 2009].

5.2 Narkotika på Vesterbro

Som beskrevet har Vesterbro en baggrund som en bydel karakteriseret af diverse former for underholdning og fornøjelse. I slutningen af 1970'erne kommer stofferne, og specielt de hårde til Vesterbro. Tidligere var hovedstadens stofscene fordelt på flere bydele, især Nørrebro og Christiania. Som følge af saneringen af Nørrebro og 'narkoblokaden' på Christiania flyttedes stofmiljøet til Vesterbro. Vesterbro var på daværende tidspunkt en nedslidt bydel og prostitutionsmiljøet var centreret omkring Halmtorvet. Stofhandlen blev hurtigt en del af prostitutions- og 'hotel'-miljøet [Olsen, m.fl., 2010].

I forbindelse med ejerskifte og renovering af bydelens hoteller flyttede handlen med narkotika fra 'Det skarpe hjørne' (Ved Istedgade og Helgolandsgade) og Halmtorvet til området omkring Maria Kirkeplads. Politiets skærpede indsats mod narkotika var også grund til dette skifte i område for både handel og indtagelse af stoffer. I samtiden med narkoens indtog på Vesterbro åbnede Mariakirken og Kirkens Korshær i 1974 Mariatjenesten. Dette fungerer i dag stadig som tilholdssted for socialt udsatte [Olsen, m.fl., 2010 og Mariakirken, 2012].

Som følge af den påbegyndte byfornyelse på Vesterbro ændredes stofscenen på Vesterbro igen og miljøet blev indsnævret til mindre områder. Inden byfornyelsen var misbrugerne ofte opdelt efter etnisk oprindelse, men i takt med, at de langsomt blev presset til at opholde sig på mindre og mindre områder, samledes misbrugerne i et 'interessefællesskab'. Udbuddet af stoffer ændrede sig i denne

periode, hvilket også havde en effekt på det stofmisbrugende klientel. Især kom der i de efterfølgende år flere og flere stofmisbrugere med flygtninge- eller indvandrerbaggrund [Olsen, m.fl., 2010].

For at komme stofferne til livs lancerede Københavns Politi i 1990 en række forbudszoner i de mest belastede områder. I disse zoner var det muligt for politiet at udstede bøder til stofmisbrugerne for at opholde på gaden. Bøderne blev udstedt hvis en person havde fået én mundtlig og tre skriftlige advarsler mod at opholde sig i den givne zone, herefter ville vedkommende blive citeret med en bøde på 400 kroner for hver gang politiet stødte på denne person i den givne zone. Denne politik betegnes som 'stresspolitikken' og effekten heraf var at misbrugerne spredte sig til gaderne der omringede forbudszonerne. Dette resulterede i at antallet af forbudszoner blev udvidet og til sidst dækkede det meste af Vesterbro. [Olsen, m.fl., 2010 og Frantzen, 2005]. Oprettelsen af forbudszoner strider meget mod Lefebvres 'ret til tilegnelse'. Byboerne har i denne situation ingen mulighed for hverken at omdanne eller i dette tilfælde opholde sig i byens offentlige rum. I Figur 9 ses fordelingen af forbudszonerne. Det skal bemærkes, at zonerne på dette kort ikke er det oprindelige kort som politiet uddelte til misbrugerne, så de kunne vide i hvilke områder de ikke må opholde sig. På dette kort er zonerne indrammet af pigtråd, hvilket giver et klart indblik i Gadejuristens holdning til sagen. I foråret 2012 ophævede politiet forbudszonerne efter meget pres og kritik fra bl.a. Gadejuristen [Gadejuristen, 2012].

Der kan med politiets 'stressepolitik' ses en klar lighed med den form for politiarbejde der blev udført i New York i midten af 1980'erne. Denne politik blev fra politisk side benævnt som en 'quality of life' strategi, men beroede i teorien på at eliminere 'broken windows' [Dunier, 1999]. Teorien bag 'broken windows' siger, at "*hvis et vindue i en bygning er smadret og lades urepareret, vil de resterende vinduer hurtigt blive smadret*" [Oversat fra Wilson og Kelling, 1982, s.2]. Dette udsagn har vist sig at være sandt i ethvert nabolag, både pæne og mindre pæne. De smadrede vinduer er et signal til omverdenen, at ingen bekymrer sig om dette, og den fortsatte smadring af de resterende vinduer vil ikke have nogen konsekvens. I New York blev dette koncept brugt i politiarbejdet, hvor uønskede personer, eksempelvis tiggere og gadesælgere, blev anset for at være 'broken windows' som

skulle elimineres [Dunier, 1999].

Figur 9: Forbudszoner på Vesterbro [Gadejuristen, 2012]

Der har siden de hårde stoffers indtog på Vesterbro været flere forskellige sociale tiltag orienteret mod stofmisbruger og væresteder. Nogle tilbud var specifikt målrettet bestemte misbrugergrupper eks. HIV-smittede. I 1992 begyndte Mændenes Hjem at tage imod stofmisbrugere og klientellet ændredes fra at være 75% alkoholikere i begyndelsen 1992 til at være 75% stofmisbrugere i slutningen af 1993. Disse tiltag var med i Københavns Kommunes skadesreducerende strategi som siden 1986 havde indebåret udlevering af gratis kanyler, sprøjter og kondomer forskellige steder i bydelen. Effekten af udleveringen af stofindtagelsesudstyr var ikke optimal og først ca. 10 år efter blev der fulgt op med en kampagne der gjorde stofmisbrugerne opmærksom på vigtigheden af rent værktøj og informerede om diverse risici ved stofindtag. I 2003 flyttedes udleveringen af kanyler, sprøjter og kondomer til Mændenes Hjem, da det herfra er muligt at få dette udleveret i alle døgnets timer. Desuden kunne udleveringen herigennem kombineres med en samtale med social- eller sundhedspersonale [Olsen, m.fl., 2010]. Mændenes hjem udleverer omkring en mio. kanyler og sprøjter samt 80.000 kondomer hvert år. Desuden er det også muligt at få udleveret andet

materiel til stofindtag eks. steril citronsyre, sterile kokekar eller natriumbikarbonat [Mændenes Hjem, 2012 og Olsen, m.fl., 2010].

6 PLANLÆGNING AF SUNDHEDSRUMMET

I debatten omhandlende etableringen af Sundhedsrummet på Indre Vesterbro er der identificeret en række narrativer. Narrativerne er konstruerede af nogle forskellige storylines som er dannet af aktører i forskellige konstellationer. Disse forskellige konstellationer af aktører er med til at understrege 'kampen' om at definere problemstillingen. I Tabel 3 ses de narrativer og storylines der identificeres i analysen.

Tabel 3: Oversigt over identificerede narrativer og understøttende storylines

Narrativ	Storylines (Hvordan understøttes narrativen)	Diskurskoalitioner (Hvem fremførte hovedargumenterne)
Stofmisbrugerne er et problem og de skal væk	• Stofmisbrugernes efterladenskaber er grimme at se på • Det er synd for børnene • Beboersammensætningen har ændret sig og stofmisbrugernes tilstedeværelse kan ikke længere retfærdiggøres • Misbrugsproblemerne skal løses gennem større indsats fra politiets side.	• Beboere i Abel Cathrines Gade og Viktoriagade. I disse gader var problemerne særligt udtalte til dels pga. Mændenes Hjem og Mariatjenesten. • Foreningen Narkofrit stiftes af beboere fra Abel Cathrines Gade. Formålet er at skabe løsninger der er til gavn for beboere og misbrugere.
Stofmisbrugerne har et problem og de skal hjælpes	• Misbrugerne har altid været en del af Vesterbro • Stofmisbrugerne er mennesker af kød og blod • Et sundhedsrum/fixerum vil kunne hjælpe stofmisbrugerne til en mere værdig tilværelse • Hjælp til misbrugerne vil hjælpe nærmiljøet	• Foreningen for Narkoløsninger på Vesterbro, som består af private, institutioner og erhvervsdrivende. Formålet var at få et fixerum på Indre Vesterbro
Ikke i vores baggård	• Intet sundhedsrum nær boliger eller børne- og ungdomsinstitutioner. • Hvad nytter borgerinddragelse, når beslutningerne er taget på forhånd	• Fællesinitiativet mod placering af Sundhedsrummet i Abel Cathrines Gade 13 og Kvægtorvsgade 4 oprettes. • Foreningen Narkofrit Vesterbro
Mere handling, mindre snak!	• Lad os komme i gang med at hjælpe • Lad os få et fixerum	• Foreningen for Narkoløsninger på Vesterbro (Dugnad)

De første to narrativer der findes, knytter sig til den indledende debat som strakte sig fra 2004 til efteråret 2006 hvor det blev besluttet, at der skulle oprettes et Sundhedsrum på Indre Vesterbro. Denne debat handlede om beboernes utilfredshed med de stigende problemer som misbrugsmiljøet forårsagede. Den første narrativ er: *Stofmisbrugerne er et problem og de skal væk*. Inden for denne narrativs ramme ses problemet som værende et politiproblem, som skal løses med en mere fokuseret indsats fra politiets side. Narrativen støttes bl.a. op af storylines hvori der blev argumenteret for, at misbrugernes affald var til stor gene for beboerne. Især blev der udtrykt frygt for, at børnene på Indre Vesterbro skulle komme til skade på grund af injektionsaffaldet der lå og flød i gader og baggårde.

Hovedaktørerne bag disse argumenter er beboere fra området omkring Mariakirken, hvor misbrugsmiljøet især var centreret. Inden for teorien om 'retten til byen' indskrives denne narrativ sig i den liberalistiske tankegang, hvor den individuelle behov og rettigheder er bestemmende i forhold til, hvem der bør have ret til at færdes i byen og hvem der har lov til at transformere byen.

Hvor den første narrativ i den indledende debat har et ekskluderende udgangspunkt, er den anden narrativ mere inkluderende. Denne lyder: *Stofmisbrugerne har et problem og de skal hjælpes*. I denne narrativ ansås problemerne for at være et samfundsproblem som skulle løses gennem socialpolitiske tiltag, som både ville være til gavn for beboere og misbrugere. Aktørerne der var med til at konstruere denne fortælling lagde vægt på, at misbrugerne er mennesker af kød og blod, som har de samme rettigheder som alle andre. Selvom beboersammensætningen på Vesterbro har ændret sig, blev der inden for denne narrativs ramme givet udtryk for, at misbrugerne og det miljø hvori de færdes var en del af Vestebro inden byfornyelse og dermed bør de også efterfølgende have ret til at opholde sig her.

Anden del af debatten omhandler de diskussioner der opstod i kølvandet af den politiske beslutning om etableringen af Sundhedsrummet. I denne forbindelse var især borgerne bosat nær de foreslåede placeringsmuligheder særdeles aktive i debatten og argumenterede i særdeleshed for en placering udenfor deres nærområde. Der blev særligt rettet opmærksomhed mod de foreslåede placeringers nærhed til området med institutioner for børn og unge. Disse

argumenter var typiske NIMBY-argumenter og narrativen lyder derfor: *Ikke i vores baggård*. Udover, at diskussionen i del af debatten koncentrerede sig om de foreslåede placeringsmuligheder blev der også stillet spørgsmålstejn ved, hvilken betydning borgerinddragelsen overhovedet ville have i den endelige beslutning. I denne narrativ ses et holdningsskifte blandt en af hovedaktørerne. Foreningen for Narkofrit Vestebro gav i den indledende debat udtryk for, at de var interesserede i at finde løsninger der ville hjælpe både beboere og misbrugere, men sætter sig i forbindelse med placeringen af Sundhedsrummet imod dette forslag og kritiserer specielt selve planlægningsprocessen for ikke at lytte til beboerne.

Foreningen for Narkoløsninger på Vesterbro var begejstrede for, at der endelig ville komme en løsning som ville være til gavn for beboere og misbrugere, og ønskede, at rummet oprettedes hurtigst muligt, så hjælpearbejdet kunne påbegyndes. Dog kritiserede de, at der fra politisk side ikke var vilje til at opføre et tilbud hvori det ville være muligt at indtage ulovlige stoffer, da dette ville have en langt større effekt på injektionsaffaldet i gaderne. Narrativen er identificeret til: *Mere handling, mindre snak*.

I det følgende vil det blive analyseret hvorledes projektet kommer frem til disse narrativer og hvordan de understøttes.

6.1 Problemer med stofmisbrugere på Indre Vesterbro

I dette afsnit identificeres de narrativer der gjorde sig gældende i debatten omkring misbrugerne, de problemer de medførte samt foreslåede løsningsforslag op til den politiske beslutningen om at oprette et sundhedsrum på Indre Vesterbro. Problemerne blev beskrevet som uro i gaderne i forbindelse med salg af stoffer, potentielt farligt affald fra stofindtagelse samt generel utryghed blandt beboerne. Denne indledende debat foregik fra 2004 til sensommeren 2006. Det var i denne fase, at ideen om et fixerum/sundhedsrum for alvor blev aktuel.

6.1.1 Stofmisbrugerne er et problem og de skal væk

Ud fra følgende storylines og metaforer er denne narrativ identificeret til: *"Stofmisbrugerne er et problem og de skal væk"*. Denne narrativ er knyttet til den

mere liberalistiske retning inden for 'retten til byen' debatter. Dette ses i hovedaktørerne, som især består af boligejere i området samt i de 'fortællinger' de danner rammen om.

Den første storyline knytter sig til de affaldsproblemer som stofmisbrugerne forårsagede. Affaldet var både 'dagrenovation', som eksempelvis tomme kakaokartoner og yoghurtbægere, men især også langt farligere stofrelateret affald, så som brugte kanyler, sprøjter og blodige vattotter. Dette kom til udtryk gennem meninger om, at både misbrugerne og deres efterladenskaber var til gene og fare for beboerne, og at de ikke ønskede at skulle kigge på eller udsættes for dette i deres hverdag [#6 og #18].

Affalds-storylinen understøttes bl.a. i et læserbrev, hvor en beboer fra Abel Cathrines Gade argumenterede for, at det ikke burde være beboerne i området der skulle flytte, da det hverken ville hjælpe hverken:

...narkomaner, børn eller os almindelige mennesker der væmmes ved at vade rundt i meterhøje dynger af emballage fra chokoladebudding, ris-frutti mm. og som er trætte af at skulle forklare vores unger hvorfor der hænger en forkvaklet eksistens fast i pigtråden over hegnet i vores gård [#6].

I dette meget billedlige udsagn blev der lagt vægt på at beskrive netop hvor modbydeligt det var, især for 'almindelige' mennesker, at rende rundt i narkomanernes efterladenskaber. Udsagnet om "*meterhøje dynger af emballage*" styrker især det billedlige udtryk, selvom udtrykket bedst kan betegnes som 'overdrivelse der fremmer forståelsen'. Et andet udsagn lyder:

De [stofmisbrugerne] råber og skriger nat og dag, sviner som pokkers i helvede og har, når man be'r dem forlade området en frygtelig truende adfærd overfor os beboere [#8]

I debatten om mulige løsninger på de stigende problemer misbrugerne forårsagede, blev det foreslået at oprettet enten et sundhedsrum eller et fixerum. Inden for denne affalds-storylines ramme ansås dette dog ikke som en mulig løsning, da det ikke ville løse det egentlige problem, nemlig misbrugerne.

Effekten [af et fixerum/sundhedsrum] vil kunne måles på de udsattes tilværelse og på mængden af henkastede kanyler, men et fixerum vil ingen effekt have på narkohandlen. Fixerum vil heller ikke hjælpe de daglige

slagsmål, generne fra alle dem der ryger, sniffer, sluger eller drikker deres stof, eller det ufattelige svineri disse gruppers aktiviteter efterlader kvarteret i. Et fixerum vil ikke give beboerne bedre tryghed i kvarteret, mindske kriminaliteten og vil ikke hjælpe blandingsmisbrugerne selv [#48]

Affaldsproblemerne blev hovedsagligt 'skabt' af en bestemt gruppe af aktører. Denne gruppe bestod primært af beboer fra området hvor stofmiljøet var centreret, især omkring Mariatjenesten og Mændenes Hjem. For beboerne i dette område var problemerne specielt store, da en stor del af handlen med stoffer og indtagelse heraf foregik i dette område.

I denne diskussion kan affaldsproblemerne ses som de reelle problemer det fysiske affald forårsagede, men kan også anskues som en mere 'acceptabel' metafor for de misbrugere der skabte affaldet. Hvor det ikke er hensigtsmæssigt i en offentlig debat at nævne, at man mener, at stofmisbrugerne er grimme og, at de ikke ønskes i nærområdet, blev dette pakket ind i en forklaring om, at misbrugernes efterladenskaber var grimme, og at der burde gøres noget ved dette. På trods af flere forslag om øget fokus på bedre oprydning og rengøring i kvarteret, lød dette ikke til at ændre på holdningen om, at problemet bedst løses ved at fjerne årsagen dertil.

En beboer som er særligt aktiv er Peter Riber Christensen, som er bosat i Abel Cathrines Gade. Udover at være ivrig læserbrevsskriver stillede Peter Riber Christensen i 2004 op til menighedsrådet i Mariakirken for Sognelisten. Sognelistens formål var at få fjernet Maria Kirketjenesten fra Mariakirken, således at socialt udsatte ikke længere ville have et tilhørsforhold til området omkring Maria Kirkeplads [#24]. Dette er dog ikke lykkedes fuldt ud, da pladsen foran Maria Kirken stadig er tilholdssted for socialt udsatte. I dag er der dog mest romaer der holder til på Kirkepladsen [Riber Christensen, 2012]. På Figur 10 ses Maria Kirkeplads som den ser ud i dag.

Figur 10: Pladsen foran Mariakirken i Istedgade, Vesterbro [Eget foto, 2012]

Hvor ovenstående storyline knytter sig til narkomanerne og den 'dagrenovation' deres aktiviteter forårsager, knytter den følgende sig til stofmisbrugernes efterladte injektionsaffald og er fokuseret på hvilke konsekvenser dette kunne have for børnene i området. Denne storyline omhandler den risiko det er for områdets børn at vokse op i omgivelser, hvor der er fare for at stikke sig på en efterladt kanyle. Som affalds-storylinen, kommer denne storyline også til udtryk gennem meget billedlige udtryk:

De [stofmisbrugerne] smider deres blodig og smittefarlige nåle overalt - også ind i vore nye gårdanlæg hvor de små børn smider skoene og løber rundt i bare tæer" [#10]

"Beboerne - og ikke mindst børnene - har krav på at kunne leve uden angsten for at blive stukket af en henkastet kanyle [#75]

samt

Omkostningerne for beboerne er, at bilruder smadres for et tæppe, døre til opgang og porte sparkes ind, barne- og cykelvognes indhold tømmes, og det er "normalt" at bede vores børn om at skræve over kanyler, flasker og sølvpapir osv. [#24]

I første citat benyttedes et meget stærkt sprogligt virkemiddel i form af en modsætning. Her sættes de blodige og smittefarlige nåle op mod de små børn der

render rundt i gårdene med deres bare tæer. Herigennem tydeliggøres det for læseren, at disse to ting ikke bør findes i samme område, og at det 'naturlige' valg ikke ville være at sende børnene væk. Specielt ikke når et af hovedformålene med byfornyelsen af Vesterbro netop var at tiltrække børnene (og deres familier).

Børnene blev i debatten benyttet som et særligt virkemiddel i forhold til at appellere til læserens empati og sympati. Det er især tydeligt, at de som var modstandere af, at misbrugerne smides ud fra Vesterbro havde svært ved at komme med argumenter mod, at 'det er synd for børnene', og måtte derfor selv ty til andre argumenter. Disse knyttede sig bl.a. til argumenter om, at Vesterbro altid har været en bydel med mange stoffer og socialt udsatte, så derfor burde der stadig være plads til disse [#138].

Udover at fungere som 'diskussionstopper', kan 'børnene' ses som en metafor for det nye, moderne Vesterbro der er opstod i forbindelse med byfornyelsen. Børnene repræsenterer den nye start området havde fået og stod derfor i stærk kontrast til 'det gamle' Vesterbro, hvor misbrugere var en del af hverdagen blandt de nedslidte bygninger, hærgede gårdanlæg og en ganske lav andel af børn [Mazanti og Henriksen, 1997]. Nogle aktører påpegede dog, at misbrugsproblemerne ikke var blevet værre, de var blot, som følge af byfornyelsen og stress fra politiet flyttet til andre og mindre områder. På denne måde virkede problemerne større for de som befandt sig i de højest belastede områder [Olsen, 2012 og #54].

Ligesom affalds-storylinen blev det-er-synd-for-børnene-historien ligeledes konstrueret af beboere fra området, især omkring Abel Cathrines Gade og Viktoriagade, hvor problemerne var særligt udtalte. En aktørgruppe som var særligt fokuseret på den risiko, som børnene blev udsat for, var Foreningen Narkofrit Vesterbro. Udgangspunktet for dennes deltagelse i debatten var, at en af medstifterne er ude for en ubehagelig oplevelse hvor hendes søn i 2005 fandt en kanyle som han skilte ad og samlede ingen [#38]. Denne begivenhed satte især gang i diskussionerne om hvorledes disse problemer kunne løses, og efterfølgende blev de forskellige polariseringer i debatten tydeligere. Navnlig havde denne hændelse en stor indvirkning på politikerne, som efterfølgende krævede handling [#44].

Foreningen Narkofrit Vesterbro (som ikke længere eksisterer) var en forening der bestod, som de selv slog fast, af borgere og ikke eksperter. Dette gjorde, at de ikke følte, at de havde mandat til at udtale sig om eventuelle løsningsforslag, men som udgangspunkt mente foreningen, at løsningerne på problemerne skal være til gavn for både borgere og misbrugere [#91]. Senere i debatten viste det sig dog, at denne aktørgruppe brød med foreningens egne principper og kommenterede på det foreslåede løsningsforslag om etableringen af sundhedsrummet og dets placering.

Blandt Narkofrit Vesterbros tiltag arrangerede foreningen et happening, hvor de udleverede tøjbamser og 'blodige' kanyler til Folketingspolitikere. Om uddelingen af bamser udtalte foreningen: *"Fordi bamsen symboliserer de uskyldige børn der er offer for årtiers fejltagen narkopolitik..."* [#91].

Som antydet har byfornyelsen på Vesterbro og den ændrede beboersammensætning haft en stor indvirkning på opfattelsen af de problemer stofmisbrugerne medførte. Den ændrede beboersammensætning gjorde, at stofmisbrugernes tilstedeværelse i området fra beboernes side ikke længere kunne retfærdiggøres. Dette udtrykkes bl.a. gennem udsagn som:

Jeg vælger at sige, at bydelen er til for bydelens indbyggere, og anerkender ikke den holdning der hedder "jamen så går det jo bare ud over nogle andre kvarterer" [#14]

og

Spørgsmålet bør ikke være om Vesterbro har brug for fixerum, for de er her og har været her længe, men derimod om befolkningen på Vesterbro i dag har en sammensætning, der retfærdiggør tilstedeværelsen af ovennævnte væresteder [Mændenes Hjem og Mariatjenesten] som på ingen måde er til for bydelens borgere, men kun bidrager til at trække misbrugere til, og forpuste hvad jeg tror på er - de flestes dagligdag [#6]

I sidstnævnte citat kobles misbrugernes færden med de væresteder der er placeret på Vesterbro. Det antydes, at så længe disse væresteder er i området vil misbrugerne søge her til. For at løse problemerne, måtte der ligeledes gøres noget ved de steder misbrugerne havde tilhørsforhold til.

I et andet eksempel fik den politiske venstrefløj skylden for ikke at tage nok

hensyn til beboerne på Vesterbro:

Et problem ved venstrefløjens narkopolitik er, at den i for høj grad er fokuseret på narkomanernes rolle som ofre og overhovedet ikke tager hensyn til beboerne på Vesterbro der er så hårdt ramt af narkomisbruget [#56]

Sidstnævnte citat udtalt af Lasse Grosbøll, som på daværende tidspunkt var kandidat til Borgerrepræsentationen for Venstre på Vesterbro. Dette, samt andre indlæg skrevet af politikere skal ses i en valgmæssig kontekst. Læserbrevet hvorfra dette citat er taget stammer fra sommeren 2005, altså få måneder inden valget til Københavns Borgerrepræsentation. Udover den politiske agenda vidner dette om, at debatten bredte sig længere end blot til at involvere beboerne på Vesterbro.

Hvor affalds- og børnестorylinen ikke gav mange forslag på hvorledes der kunne gøres ende på problemerne med misbrugerne på Vesterbro, lød et konkret forslag, at politiindsatsen burde øges. Der argumenteredes for, at problemerne i bund og grund var opstået som et resultat af en fejlslåen indsats fra politiets side og derfor burde denne intensiveres. Især var Venstre-politikeren Søren Pind meget fokuseret på at benytte politiet som 'våben' mod misbrugerne [#37]. Den øgede politiindsats ønskedes primært i form af mere politi i gaderne. På denne måde ville narkomanerne ikke kunne få ro til at indtage deres stof og i sidste ende ville de være nødt til at søge andre steder hen. Dette kom blandt andre læserbreve til udtryk i følgende udsagn:

Den skrivelse som vi i de to gader mellem Istedgade og Vesterbrogade skrev under på for 1 år siden (over 100 underskrifter), agiterede netop for mere politi, mere stress overfor narkomaner, og derved mindre ro til at sidde på vores trappestene, i vores porte osv. og råbe, skide, stikke og ryge sig ihjel [#6]

samt

De skal væk fra vores gader, ud af Vesterbro og stresses hjem til deres egne kvarterer [#15].

Fixerum/sundhedsrum blev omtalt som et muligt løsningsforslag på problemerne. De som støttede forslaget om mere politi mente dog ikke, at sådanne social- og sundhedstilbud ville have nogen effekt på mængden af handlede stoffer, og derved ville problemet ikke løses.

Narkoen skal væk og det kommer den ikke med et fixerum/sundhedsrum der skal mere politi til [#53]

Også inden for denne storyline fik det det politiske system skyld for ikke at tage hånd om problemerne:

At Mariatjenesten, Maria Kirken samt den lovgivende og udøvende magt ser stiltienden til, er et hån mod retssikkerheden, ejendomsretten og blufærdigheden for naboer og vores børn [#23].

I dette citat blev det med ordet *ejendomsretten* tydeligt, hvem man mente burde have 'retten til byen', hvilket stemmer overens med diskussioner om 'retten til byen', hvor liberalistiske rettigheder spiller en central rolle i bestemmelsesprocessen, frem for mere kollektivt orienterede løsningsmuligheder, som egentlige er hvad der karakteriserer begrebet.

Som ovenstående storylines (affald, børn, ændret beboersammensætning og mere politi) er denne ligeledes baseret på ytringer fra navnlig beboere i området omkring Maria Kirkeplads, og især Abel Cathrines Gade.

Det er blevet klart, at især beboerne i området omkring Maria Kirkeplads (især Abel Cathrines Gade) var særligt fremtrædende i debatten og især gennem læserbreve udtrykte de deres holdning til den situation beboerne på Vesterbro var kommet i. Af samtlige læserbreve fra den indledende debat var der ingen eksempler på beboere fra Abel Cathrines Gade der udtrykte andet en utilfredshed med narkosituationen og som gennem udsagn og deltagelse indskrev sig i denne socialt ekskluderende narrativ.

6.1.2 Stofmisbrugerne har et problem og de skal hjælpes

Hvor ovenstående 'misbrugerne skal væk'-narrativ tager udgangspunkt i beboernes ret til at bestemme i deres nærområde, lægger følgende modsat op til, at bestemmelsesret i et område også bør defineret ud fra dem som udlever deres daglige rutiner i det offentlige rum. Dette narrativ lyder: *"Det er synd for stofmisbrugerne, de må hjælpes!"*. Dette narrativ knytter sig til den mere inkluderende form for social retfærdighed, hvor alle bør behandles under lige betingelser og vilkår uanset socioøkonomisk status.

Den første storyline der støtter op om dette narrativ knytter sig til byfornyelsen af

Vesterbro, som har vist sig at have konsekvenser for den 'oprindelige' Vesterbrobefolkning. Byfornyelsen blev beskyldt for at have gjort forholdene for de socialt udsatte, specielt stofmisbrugerne værre og derfor måtte der gøres noget. Denne storyline eksemplificeres af citater som:

Stofmisbrugerne er en del af Vesterbros virkelighed, og det må vi forholde os til [#7]

og

De sidste 10 år har kvarteret ændret sig. I forbindelse med byfornyelsen skete der et beboerskifte, men narkoproblemerne er de samme [#5]

Som følge af byfornyelsen og stressekampagner fra politiets side havde misbrugernes forhold ændret sig og dette har medførte større risiko for skader på misbrugerne og i værste tilfælde dødsfald som følge af 'fejlfix'. Denne storyline blev konstrueret af de som mente, at eftersom misbrugerne altid havde været en del af Vesterbro, burde de have lov til fortsat at opholde sig i området og da de var hovedbrugerne af det offentlige rum, burde de ligeledes have ret til at få rummet indrettet i forhold til deres behov og ønsker.

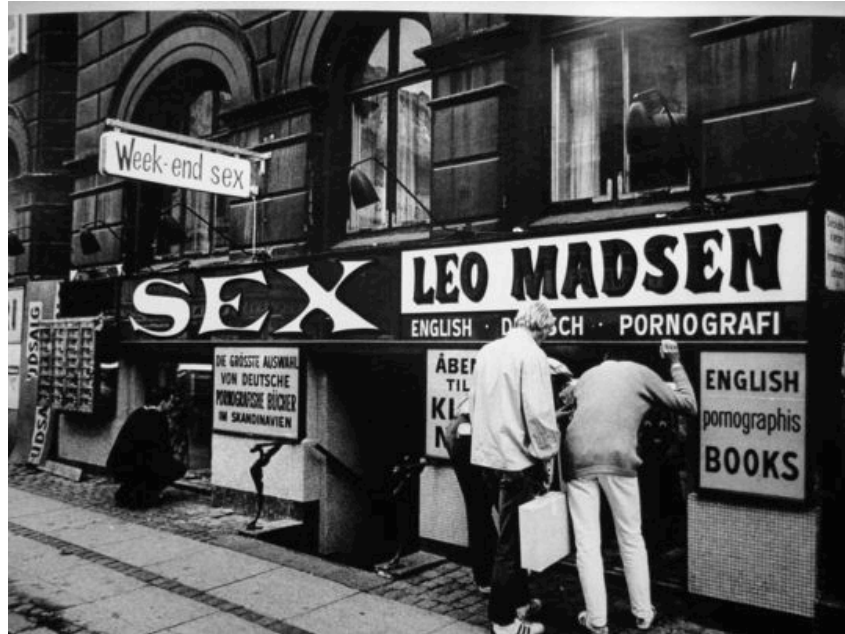
Aktørerne som støttede op om denne storyline benyttede sig af nogle af de samme argumenter som blev fremført i førstnævnte narrativ. Eksempelvis var fortalerne for en social orienteret løsning ligeledes irriterede over de mængder af affald der lå og flød og frygtede også for deres børns ve og vel [#5 og #12]. Forskellen mellem de to grupperinger af aktører var blot, at denne fokuserede på at finde en løsning som ville gøre det muligt at misbrugere, beboere og børn kunne leve i samme kvarter. Forskellen var, at der her blev fokuseret på at lade misbrugere, beboere og børn leve i samme område, hvor de problemer, som især beboerne i området omkring Maria Kirkeplads oplevede, kunne mindskes ved at give misbrugerne mulighed for at indtage deres stoffer i sikre omgivelser og opholde sig i områder hvor de ikke er til gene for beboerne.

En af hovedaktørerne der var med til at danne rammen om denne storyline er Foreningen for Narkoløsninger på Vesterbro. Foreningen blev oprettet i 2004 og medlemmerne er private, institutioner og erhvervsdrivende, fortrinsvis fra Vesterbro. Lotte Riber Jarvad og Michael Lodberg Olsen (begge bosat på

Vesterbro) var formænd for foreningen.

Som modargument til de som mente, at forholdene på Vesterbro var uudholdelige, og at forholdene havde ændret sig således, at misbrugere udgjorde større og større problemer på Vesterbro, beskrev forfatter Henrik List hvordan forholdene havde ændret sig fra før byfornyelsen. Desuden gav han udtryk for at forholdene for misbrugerne var forværrede siden da, mens forholdene for beboeren var forbedrede:

Nu om dage er narkoen, pusherne, junkierne, alfonserne, luderne, bumsene og pornoen og de efterhånden meget meget få tilbageværende massageklinikker stor set blevet inddæmmet og koncentreret i små, urolige zoner omkring Hovedbanegården, Maria Kirkeplads, Skelbækgade og Enghave Plads (og det kan de hårdt plagede beboere dér så takke politikerne, politiet og byfornyelsens sociale udrensninger for) Dengang [inden byfornyelsen] var der til gengæld overalt på det indre Vesterbro særdeles synlige narkomiljøer, junkier i "skydegallerier" i kældre og kondemnerede huse, et meget højere antal indbrud i lejligheder (en hverdagsforeteelse tidligere!), dubiøse typer med "gode tilbud" på alle mulige skarpe hjørner, hårdtslående lokale rockere, bander, gadeprostitution med "sex-væresteder" i opgangene og baggårdene, rå værtshuse hvor alt kunne købes for penge, forsumpede eksistenser på trappestenene og bænkene (kan I huske Eriksgade i "gamle dag"?), utallige snuskede liveshows og massageklinikker (også på første, anden eller tredje sal i beboelsesejendomme!), kanyler og knuste flasket på fortovene, åbenlys salg og indtagelse af hårde stoffer på f.eks. flere møntvaskerier og sågar en nu lukket shawarma-restaurant i selve Istedgade, og afrikanske "landbrugsstuderende", der flere gange ved højlys dag kæmpede med knive og jernrør om markedet for "negerkugler" med brun rygeheroin (datidens narko-modedille!) lige foran min egen gadedør. Sådan – er – det – altså – ikke – mere, kære venner! [#54]

Figur 11: Pornoforretning på Istedgade, ca. 1970 [Københavns Museum, 2012d].

I Figur 11 ses et eksempel på det 'gamle' Vesterbro som Henrik List beskrev.

Hvor 'misbrugerne skal væk'-narrativen blev bl.a. dannet af en meget stærkt storyline i form af 'børnene', som fungerede som diskussionsstopper, støttes dette narrativ af en anden, knap så effektiv diskussionsstopper. Her blev der argumenteret for at misbrugerne er mennesker af kød og blod, ligesom alle andre [#64]. Denne storyline er, ligesom 'børnene', svær at argumentere imod og modargumenter vil ofte virke inhumane. Argumenterne lød fra modstandernes side dog, at misbrugerne gennem deres misbrug af ulovlige stoffer kan ansues som forbrydere og dermed bør de ikke have samme rettigheder som den 'normale' befolkning. Dette tages der dog stærk afstand fra, da de som understøtter denne storyline mener, at misbrugerne bør behandles som alle andre.

Narkomaner er også mennesker med tanker og følelser ligesom du og jeg, og de har samme ret til et liv som du og jeg [#17]

samt

Det handler om mennesker af kød og blod, mennesker som dig og mig, som har samme ret til livet uanset, hvor uanstændigt og ussel det kan/må forekomme. De har krav på hjælp – hvis de ønsker det – og ikke brug for, at vi vender den anden kind til [#64]

Hvor de andre identificerede storylines hovedsageligt er blevet støttet af personer

fra området omkring stofscenen, stammer de to ovenstående citater fra personer som ikke er direkte boligmæssig forbindelse med miljøet. Også her bevidner dette om, at debatten strakte sig længere end til nærområdet.

Som i 'misbrugerne skal væk'-narrativen blev der i dette også givet forslag til hvorledes 'problemet' ville kunne afhjælpes. Hvor ovenstående var baseret på en kriminalisering af misbrugerne, støttede dette løsningsforslag op om et mere social- og sundhedspolitisk forslag i form af et fixerum/sundhedsrum. Her blev et fixerum/sundhedsrum foreslået som hjælp til at give stofmisbrugerne et mere værdig tilværelsen, hvor "*muligheden for at tilbyde stofmisbrugerne bare en lille luns af værdighed*" [#13] gives. Fortalere for et sådant tilbud til misbrugerne mente at:

Det [Sundhedsrummet] vil have en skadesreducerende funktion, og det vil hjælpe narkomanerne ud af en uværdig situation, hvor de er henvist til de mange fixerum i det offentlige rum [#44]

Med dette blev der ikke blot argumenteret for, at sundhedsrummet vil være en løsning som ville være til gavn for misbrugerne, men en mere helhedsorienteret løsning der også ville hjælpe beboerne med de problemer de oplevede som følge af misbrugernes stofindtag. Udover ovenstående argument, fokuseredes der ligeledes på den effekt et fixerum/sundhedsrum ville have for mængden af injektionsaffald, hvilket var et af hovedargumenterne blandt modstanderne af misbrugerne [#45].

Som betegnelsen sundhedsrum angiver, er der tale om et tiltag, hvor der fokuseres på brugernes sundhed, hvor de kan komme i behandling. Argumenter for etableringen af et sådant tilbud trak især på erfaringer fra udlandet, hvor sådanne tiltag havde vist sig at have betydelige effekt, især på dødeligheden blandt misbrugere. Eksempler på brug af dette argument ses i følgende citater:

Erfaringer fra Tyskland, Canada, Holland viser med al tydelighed, at man er i stand til at reducere dødeligheden blandt stofafhængige ved at etablere Fixerum [#55]

og

Erfaringer fra andre steder i udlandet viser entydigt, at antallet af dødsfald flader markant. Når det gælder at redde menneskeliv må det hensyn komme før alle andre [# 75]

Hvor fortalene for et sundhedstilbud så positivt på disse veldokumenterede resultater, gjorde modstanderne det klart, at stofscenen i andre lande ikke var sammenlignelig med den på Vesterbro. Dermed kunne lignende resultater ikke garanteres [#14]

I den indledende debat blev der ikke skelnet mellem brugen af ordet fixerum eller sundhedsrum. Ordene blev begge brugt om en institution hvori der må indtages stoffer, både lovlige og ulovlige. Med brugen af ordet sundhedsrum lægges der fokus på begrebet sundhed, hvilket er en meget klar modsætning til, hvad der 'normalt' associeres med misbrugere. Betegnelsen er dog ikke helt ved siden af, da formålet netop var at forsøge at 'forsunde' misbrugerne og give dem bedre forudsætninger for på et eller andet tidspunkt at komme levende og nogenlunde raske ud af deres misbrug [Hviid Rasmussen, 2012]. Et fixerum henleder derimod tankerne til et sted, hvor der blot fokuseres på stofindtagelse og ikke på de samme sundhedsfaciliteter som i et sundhedsrum. Et eksempel på forvirringen ses i nedenstående citat omhandlende signalværdien ved et fixerum:

Der er netop signalværdi i, at der står nogen med hvide kitler og tager imod i et fixerum. Det er behandling [# 62]

Forslag om etablering af et fixerum/sundhedsrum blev, udover af Foreningen for Narkoløsninger på Vesterbro, også støttet af flere lokale politikere som mente, at både Vesterbros borger og misbrugere havde ventet længe nok på en løsning.

Det er iøjnefaldende, at det hovedsageligt er foreninger bestående af beboere (eks, Foreningen for Narkoløsninger på Vesterbro) der repræsenterer misbrugerne i debatten og advokere for deres ret til at benytte det offentlige urbane rum på Indre Vesterbro. Kun i enkelte tilfælde udtaler Brugerforeningen for Aktive Stofbrugere sig om hvilke løsningsforslag, de mener er relevante [62].

Opsamling

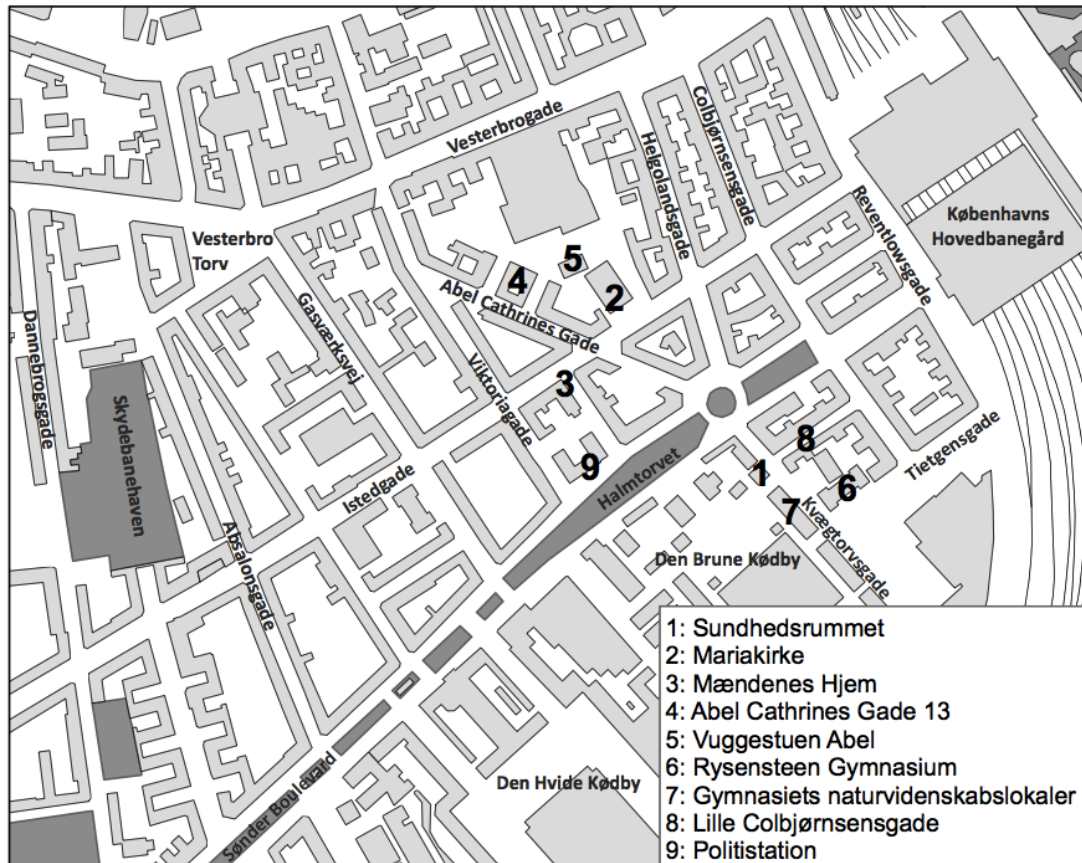
I den indledende debat er to meget forskellige narrativer identificeret. 'Misbrugerne er et problem og de skal væk'-narrativen tager udgangspunkt i liberalistisk funderede tanker om retten til byen, hvor den individuelle ret vægtes højere end den kollektive. Narrativen er ekskluderende, da der de mulige løsningsforslag er diskriminerende i forhold til misbrugerne og strider i mod

Lefebvres mere inkluderende tanker om 'retten til byen'. Argumentationen bag de nævnte storylines er især knyttet til den ændrede beboersammensætning, hvor den 'sociale' dimension af byfornyelsen har bevirket, at flere og flere ressourcestærke beboere har besat sig i området og ændret strukturen.

'Det er synd for stormisbrugerne, de må hjælpes'-narrativen er derimod inkluderende i opfattelsen af hvordan misbrugssituationen kan løses på Vesterbro. Her blev der argumenteret for, at misbrugerne også er mennesker og derfor har samme rettigheder som alle andre. De forskellige aktører der understøtter denne storyline, eksempelvis Foreningen for Narkoløsninger på Vesterbro, advokerede misbrugernes sag og ønskede finde en løsning der ville være til gavn for både misbrugere og beboere i området.

6.2 Placering af Sundhedsrummet

Det blev i sensommeren 2006 besluttet, at narkoproblemerne på Vesterbro skulle forsøges løst med et sundhedsrum. Fra socialudvalgets side blev der foreslået to mulige placeringer; Bygning 78 og 81 i Den Brune Kødbý (Halmtorvet 9D, eller som det også benævnes; Kvægtorvsgade) eller i Abel Cathrines Gade 13. Udover disse forslag havde Københavns Socialforvaltning undersøgt andre mulige placeringer bl.a. bygning, 61, 64, og 66 i Den Brune Kødbý. Disse lokaliteter blev dog forkastet og ovenstående to forslag kom på dagsordenen [Københavns Kommune Socialudvalg, 2007]. I Figur 12 ses bl.a. de foreslåede placeringer.

Figur 12: Indre Vesterbro og relevante lokaliteter i forhold til placeringen af Sundhedsrummet [Copyright, Kort og Matrikelstyrelsen G24-98]

Udpegningsen af disse løsningsforslag skete på baggrund af nogle betingelser som var opstillet af Socialudvalget.

Sundhedsrummet skal ligge i området mellem bagindgange til Hovedbanegården, Vesterbrogade, Ingerslevsgade og den midterste del af Vesterbro [#157].

Dette område blev udpeget da det netop var her lokalbefolkningen oplevede store gener ved misbrugernes færden og man mente, at rummet skulle placeres, hvor misbrugerne opholdt sig. Dette knyttede an til stor debat omhandlende netop beliggenheden af Sundhedsrummet, både indenfor de foreslåede rammer, men også alternative steder.

Efter det blev besluttet at oprette et sundhedsrum på Vesterbro, ændrede debatten karakter og drejede sig stort set kun om placeringen af denne institution. Sideløbende med debatten om placeringen af sundhedsrummet blev der, særligt fra politisk side, diskuteret hvilke funktioner et sådant rum skulle indeholde. Som

antyd det var denne del af debatten ikke så bred som ovenstående og dette kommer også til udtryk ved, at analysen af denne er noget kortere.

Det skal bemærkes, at denne del af debatten tager udgangspunkt i planlægningssituationen der fandt sted i forbindelse med placeringen af Sundhedsrummet, og at narrativen, hvor stofmisbrugerne ansås for at være et problem ikke længere var synlig. I stedet var debatten langt mere fokuseret på denne mere konkrete problemstilling, nemlig hvor Sundhedsrummet skulle placeres.

6.2.1 Ikke i vores baggård

Den første narrativ knytter sig til beboernes modvillighed til at have en sundhedsrum placeret i deres nærområde. Da der ikke findes nogen tydelig modstand mod selve sundhedsrummet, blot mod placeringen heraf, kan dette karakteriseres som et klassisk eksempel på NIMBYisme og narrativen lyder derfor: *Ikke i vores baggård!* Især var beboerne omkring de foreslåede steder kritiske, da de ikke mente, at de foreslåede placeringer ville være til nytte for beboerne og bestemt ikke for de unge på Vestebro.

Som i første 'misbrugerne skal væk'-narrativen blev 'børnene' også brugt som argumentation mod de foreslåede placeringer af Sundhedsrummet. Hvor der i det ovenstående især blev gjort brug af de små børn, dækkede 'børnene' i denne del af debatten dog noget bredere, og indeholdt både vuggestuebørn og gymnasieelever. Den foreslåede placering i Abel Cathrines Gade 13 blev kritiseret for at være for tæt på vuggestuen Abel som ligger i nr. 17. Etablering af et sundhedsrum på denne lokalitet ville resultere i, at vuggestuen ville 'dele' baggård med Sundhedsrummet.

Og man kan gyse ved tanken om hvad der vil ende på vuggestuens område, når man ser hvad der dagligt kastes af brugte sprøjter og narko-affald over hegnet fra Mariatjenesten til Saga-karreens gårdareal [#150].

Eftersom Den Brune Kødbý af Københavns Kommune er udråbt til børnekulturelt område og indeholder flere børne- og ungdomsinstitutioner, mente beboerne, at et sundhedsrum i dette område ville være uansvarlig. Det var i denne forbindelse, at 'børneargumentet' blev brugt lettere alternativt. Her argumenteredes der netop for, at den foreslåede placering i Kvægtorvsgade (Halmtorvet 9D) ville være for tæt

placeret på Rysensteen Gymnasium videnskabslokaler. Bl.a. skriver en beboer fra området:

I Den Brune Kødbý har man samlet børneinstitutioner som Københavns Kommunes Billedskole, her har man øvelokaler for børn og unge. Rysensteen Gymnasium har undervisningslokaler her og vil være umiddelbar nabo til sundhedsrummet. Den brune kødbý er stedet hvor der arrangeres udendørs børnefestival, børnekulturmesser, og meget andet. Et sundhedsrum/fixerum midt i samme område er efter min mening en temmelig tåbelig cocktail. #152

Dette argument, som yderligere støttes op af # 151, 153, 153, 161, 162 172 og 174 og danner rammen om storylinen hvori det udtrykkes ønske om en placering af Sundhedsrummet langt fra boliger og børne- og ungdomsinstitutioner.

Modstanderne af de foreslåede placeringer gik sammen og dannede *Fællesinitiativet imod placeringen af Sundhedsrummet i Abel Cathrines Gade 12 og Kvægtorvsgade 4³*. Fællesinitiativet bestod af repræsentanter fra størstedelen af ejer-, andels- og lejerforeningerne i de to områder [#158].

Udover, at det blev argumenteret for, at placeringsforslagene var uhensigtsmæssige i forhold til områdets børn og unge, blev det også argumenteret, at misbrugerne er mobile og alternative placeringsmuligheder derfor burde undersøges. Det blev blandt andet foreslået at placeres Sundhedsrummet udenfor den aktive stofscene. Derfor blev det foreslået at placere Sundhedsrummet udenfor den aktive del af stofscenen.

Narkomanerne er meget mere mobile end politikerne giver den credit for. Mange af dem kommer rejsende fra andre bydele, så derfor mener vi [Fællesinitiativet] godt at de vil gå lidt længere for at komme til sundhedsrummet, så længe det bare indeholder nogle tilbud de kan bruge [#158].

En anden central aktør indenfor denne narrativ var Foreningen Narkofrit Vesterbro. Hvor foreningen i den indledende debat gjorde det meget tydeligt, at de ønskede en løsning, der både var til gavn for beboere og misbrugere, var foreningens begejstring for sundhedsrummet minimal. Foreningen støttede op om kritikken af de foreslåede placeringsmuligheder og betvivlede om alle alternative

³ Henvises fremover til som Fællesinitiativet.

løsningsforslag var gennemgået [#199]. Indledningsvist gjorde foreningen opmærksom på, at det var vigtigt at informere borgeren om, hvad et sundhedsrum ville indeholde, før det blev besluttet, hvor dette skulle placeres [#141 og #184]. Foreningens navn lægger da heller ikke op til det fremstillede inkluderende standpunkt foreningen tog i den indledende debat.

Det er en meget vigtig pointe at der sørges for god information til borgere, da den kommunikative planlægning netop foreskriver, at deltagerne i borgerinddragelser skal være velinformerede, for at bedre kunne forholde sig til situationen og træffe de mest fair beslutninger [Healey, 2003].

Udover, at der blev stillet spørgsmålstejn ved den information der blev givet videre til borgerne, blev selve planlægningsprocessen også kritiseret. Processen har på papiret været meget fokuseret på inddragelse af borgere, men er blevet kritiseret for at være en skinmanøvre for at dække over, at den egentlige beslutning var taget. Talsmanden for Fællesinitiativet udtalte:

Jeg synes, det får en farceagtig karakter, når man melder ud allerede nu, inden beslutningen officielt er truffet. Har hele denne offentlighedsperiode været en farce? [#172].

Hvor planlægningsprocessen involverede flere borgermøde og høringer, forventede beboerne at beslutninger skulle tages på god kommunikativ maner, og at de involverede ville spille en rolle i forhold til den endelige beslutning. Dog viste det sig, at planlægningsprocessen var noget mere topstyret end der blev givet udtryk for. Socialborgmester Mikkel Warming blev ofte kritiseret af modstanderne af løsningsforslagene for ikke at tage beboernes ønsker med i overvejelserne. Til denne kritik svarede Warming:

Ligegyldig hvilken placering man foreslår, vil der være bekymrede naboer (heldigvis bliver de ofte tilfredse på sigt), som kan pege på andre placeringer, og vi kan så bruge endnu mere tid på at undersøge dem. På et tidspunkt skal man vise politisk mod og træffe en beslutning. Ellers ender narkomanerne igen som tabere [#177].

Herigennem udtrykte Warming hvad flere af fortalernes for Sundhedsrummet også gav udtryk for, nemlig at nu hvor beslutningen var taget, var det vigtigt at gøre noget hurtigt så potentialet for både at redde liv, men også forbedre forholdene for beboerne [#182].

6.2.2 Mere handling, mindre snak

De som i den indledende debat støttede op om narrativen *Stofmisbrugerne har et problem og de skal hjælpes* var begejstrede for, at der endelig blev taget en beslutning som ville være til gavn misbrugerne. Indlæg fra denne aktørgruppe omhandlede overvejende kritik af, at der blot ville blive oprettet et sundhedsrum til i stedet for et decideret fixerum. Desuden blev det pointeret, at det var vigtigt at få Sundhedsrummet op at køre hurtigt, således at misbrugerne kunne hjælpes hurtigt.

Ligesom i den indledende debat blev det gjort klart, at misbrugernes situation var uudholdelig for både dem selv, men især også for beboerne. Der blev også her argumenteret for, at misbrugerne blot er mennesker der har brug for hjælp.

Narkomaner er også mennesker, narkomaner hverken slår eller spiser børn[...] Mange af narkomanerne var her på Vesterbro før vi andre, men nu skal Vesterbro være pænt og stilrent, og så skal narkomanerne ud! Narkomanerne findes, og når det nu ikke kan være anderledes, skulle vi så ikke findes vores solidaritet med de svageste frem og give narkomanerne deres sundhedsrum lige der, hvor de har allermest brug for det - midt på Vesterbro. Ja, for min skyld kunne det ligge lige ude foran mit vindue[#156].

Fortalerne for Sundhedsrummets største kritikpunkt i sagen var, at der ikke blev givet lov til at oprette et stofindtagelsesrum, da de mente at dette ville være den bedste løsning for både misbrugere og beboere. Kritikken af, at der ikke kunne etableres et stofindtagelsesrum på Vesterbro blev fremført af personer fra Dugnad-projektet (bl.a. Michael Lodberg Olsen, som også var formand i Foreningen for Narkoløsninger på Vesterbro) og fra bl.a. Enhedslisten og Radikale Venstre. Dugnad-projektet blev opstartet som en græsrodsorganisation der ville forbedre forholdene for Vesterbros misbrugere. Begrebet Dugnad er norsk og dækker over et fælles udført stykke arbejde som udføres i og af lokalsamfundet, hvor alle bidrager med hvad de kan [Dugnad, 2010].

Blandt både modstandere og tilhængere af Sundhedsrummet blev der givet udtryk for, at denne løsning ikke ville være tilstrækkelige til at løse problemerne på Vesterbro. Der blev givet udtryk for, at Sundhedsrummet ikke ville have nogen

effekt på injektionsaffaldet. Bl.a. skrev eleverne fra Rysensteen Gymnasium til daværende sundhedsminister Lars Løkke Rasmussen for at forsøge at fremskynde en accept af muligheden for stofindtagelser i Sundhedsrummet. Gymnasiets rektor udtalte om placeringsforslaget i Kvægtorvsgade:

Eleverne synes jo, det er synd for narkomanerne. Hvis det var et fixerum man havde placeret der, så havde vi sagt ja til det. Men i sundhedsrummet vil de få udleveret sprøjter, så de kan gå ud i vores skolegård og fixe der [#162]

Den 30. august 2007 besluttede Københavns Borgerrepræsentation at Sundhedsrummet og værestedet Dugnad skulle placeres i Den Brune Kødbý, bygning 78/81 (Halmtorvet 9D) [Københavns Kommune, 2011].

Opsamling

I selve debatten om etableringen og placeringen af sundhedsrummet er der identificeret to narrativer. 'Ikke i vores baghave'-narrativen er opstået som en kritik af de foreslåede placeringsmuligheder af Sundhedsrummet. Der blev fra især fra beboerne omkring disse steder argumenteret for, at disse ikke var hensigtsmæssige da der i disse områder var mange børn og unge, som ville blive negativt påvirket af et Sundhedsrum. Der var ingen modstand mod ideen om sådant tilbud til områdets misbrugere, men der var stærk modstand mod at lade dette oprette i egen baghave. Et åbenlyst eksempel på NIMBYisme.

Udover at placeringsmuligheder blev kritiseret, blev selve processen omkring Sundhedsrummet også kritiseret for ikke at tage beboernes meninger og holdninger med i den endelige beslutning. Dette er en klar modsætning til 'retten til byen's fokus på kollektiv bestemmelsesret.

Fra de som i den indledende diskussion var stærke tilhængere af et sundhedstilbud til Vesterbros misbrugere blev der udtrykt begejstring over, at der endelig kom en beslutning der ville gavne misbrugerne. Men var utilfredse med, at der i Sundhedsrummet ikke ville være mulighed for at indtage ulovlige stoffer.

7 EFFEKTEN AF SUNDHEDSRUMMET

Analysen af den ovenstående debat slutter med selve beslutningen om placeringen af Sundhedsrummet på Halmtorvet 9D. I forbindelse med Sundhedsrummet blev Cafe Dugnad (nu Cafe D) også etableret. Disse to tilbud åbnede i henholdsvis november 2008 på Halmtorvet 9D og februar 2009 på Halmtorvet 9C [Dugnad, 2008 og Dugnad 2009]. I Figur 13 ses Sundhedsrummet.

Figur 13: Sundhedsrummet på Halmtorvet 9D, Indre Vesterbro [Eget foto, 2012]

Sundhedsrummet og cafeen består af et sundhedstilbud og et værested. I Sundhedsrummet fokuserer der på, at de, som ellers er afskåret fra det offentlige sundhedsvæsen, kan få social- og sundhedsfaglig hjælp vejledning. I klinikken er der tilknyttet både lægefagligt personale samt socialrådgivere [Københavns Kommune 2011 og Rambøll, 2011]. Der udleveres diverse typer af udstyr til stofindtagelse i Sundhedsrummet, men det er ikke lovligt at indtage ulovlige stoffer [Rambøll, 2011]. Formålet med Cafe Dugnad var at skabe et rum hvori brugerne, kan få dækket de basale behov samt få en pause fra livet i den åbne stofscene på gaden. En vigtig del af værestedet er, at brugerne skal være med i udviklingen af stedet. Cafeen tilbyder gratis måltider, nyt og rent værktøj til stofindtagelse samt adgang til toiletter [Rambøll, 2011].

Den daglige leder af Sundhedsrummet Lone Hviid Rasmussen udtrykker, at det tog et godt stykke tid før 'kunderne' begyndte at benytte de to tilbud. Dette hænger især sammen med, at det er svært at markedsføre sig inden for denne målgruppe, og derfor var personalet nødt til selv at være på gaden inden der begyndte at komme gang i 'forrentningen'. I dag er der oprettet godt 1000 journaler og på en ugentlig basis besøger omkring 300 personer Sundhedsrummet [Hviid Rasmussen, 2012]. På trods af, at flere beboere var tilhængere af etableringen af et sådant tilbud til områdets misbrugere, har der fra disses side været en ringe interesse i hvad Sundhedsrummet er og hvilke ydelser der tilbydes deri. Lone Hviid Rasmussen udtrykker, at hvis bare beboerne vidste hvad der skete i Sundhedsrummet ville det kunne blive en mere accepteret del af Vesterbro.

Efter åbningen af de to tilbud er der sket forbedringer på Indre Vesterbro. Hvor misbrugerne tidligere opholdt sig ved Maria Kirkeplads og i de omkringliggende gader, især Abel Cathrines Gade og Viktoriagade, opholder de sig herefter i selve Istedgade, Reventlowsgade, Lille Istedgade og omkring især Sundhedsrummet og værestedet Dugnad. [Olsen, m.fl., 2010] Det konkluderes i en rapport fra Rambøll, at Sundhedsrummet har været med til at flytte omdrejningspunktet for stofscenen. I samme rapport konkluderes det, på baggrund af spørgeskemaundersøgelser, at beboerne ikke har mærket nogen nævneværdig forandring i de gener som de oplever i forbindelse med den åbne stofscene på Vesterbro, blot at misbrugerne holder til i andre områder [Rambøll, 2011].

7.1 Nye tiltag - stofindtagelsesrum

Københavns Kommunes Socialudvalg besluttede i begyndelsen af 2012 at sætte fire forskellige placeringer af stofindtagelsesrum i høring. Det forventes, at det fra politisk side besluttet, at loven omkring euforiserende stoffer ændres i løbet af sommeren 2012, således at det bliver lovligt at oprette et stofindtagelsesrum. Ligesom med etableringen af Sundhedsrummet er der fra Socialudvalget side udvalgt nogle mulige placeringer. Disse er i Mændenes Hjem, i Kødbyen (enten Halmtorvet 15 eller Halmtorvet 17) eller et mobilt rum, som er kendt fra Fixelancen, som drives af Foreningen Fixerum [Københavns Kommune

Socialudvalg, 2012]. Endnu engang sætter dette gang i en debat om placeringen af et kontroversielt byelement på Vesterbro.

Figur 14: Pladsen foran Mændenes Hjem i Lille Istedgade [Eget foto, 2012].

Det blev i april 2012 besluttet, at placere fire stofindtagelsesrum i Mændenes Hjem i Lille Istedgade. Meningen er, at disse fire pladser på sigt suppleres med andre på andre placeringer, bl.a. på Halmtorvet 15 og 17. Der er fra beboerne nær Mændenes Hjem udtrykt bekymring for manglen af udearealer i området og at dette vil føre til at flere misbrugere opholder sig på gaden. Socialforvaltningen vil dog forsøge at mindske de gener ved bl.a. at minimere kødannelse og sørge for at området holdes rent og affaldsfrit [Københavns Kommune, 2012]. Det er planen, at stofindtagelsesrummene i Mændenes hjem står klar i sommeren 2013 og i mellem tiden vil der oprettes der fire stofindtagelsesrum i Sundhedsrummet. Dette bevirker, at Sundhedsrummet er nødt til at finde nye lokaler, så de nuværende tilbud kan opretholdes [Hviid Rasmussen, 2012]. Disse nye tilbud og omrokeringer vil med sikkerhed åbne op for debatten på ny og vil knytte an til et nyt planlægningsproblem.

8 KONKLUSION

Dette projekt har villet give en forståelse for hvad begrebet 'retten til byen' dækker over og undersøge hvordan og om denne 'ret' kommer til udtryk når der planlægges kontroversielle byelementer.

Begrebet 'retten til byen' som vi benytter det i dag opstod i slutningen af 1960'erne som et resultat af en stigende kritik af samfundets liberalistiske opbygning. Denne periode var i den vestlige verden præget af forskellige former for oprør mod disse individualistiske og markedsorienterede idealer. 'Retten til byen', er på trods af brugen af ordet 'retten' et socialistisk funderet begreb der fokuserer på kollektive dyder frem for liberalistiske. Som en del af 'retten til byen' hører social retfærdighed, eller mere præcist kan 'retten til byen' ses om manifestationen af social retfærdighed i byen.

Teorien bag 'retten til byen' er inspireret af Henri Lefebvre, David Harvey og Susan Fainstein. I dette projekt ansues 'retten til byen' som en bestemmelsesret over byens rum der er fordelt mellem de, som gennem ejerforhold har betalt for 'ret' til bestemmelse og de, som udlever deres liv i det offentlige rum (brugerne). Denne samlede gruppe af beboere og brugere benævnes af Lefebvre byboere. Dette referere til Lefebvres bemyndigelse af borgere og brugere i forhold til at begge grupper har 'ret' til at transformere byens rum. Retten til byen er altså en kollektiv 'ret' frem for en individuel.

For, at det socialt retfærdige samfund som 'retten til byen' manifesterer kan opnås, er der nogle betingelser der bør være synlige. Disse introduceres af Fainstein som urbane værdier og dækker over demokrati, mangfoldighed og lighed. Demokrati er knyttet til den inkluderende bestemmelsesproces hvori både borgere og brugere har en gyldig stemme. Lighed skabes gennem omfordeling af goder mens mangfoldighed skabes ved at sigte mod diversitet befolkningssammensætningen og i byens funktioner. Opretholdelsen af disse værdier kan dog problematiseres, eksempelvis hvis resultatet af den demokratiske deltagelsesproces resulterer i social eksklusion.

Inden for byplanlægningen ses der en klar inspiration fra denne kollektivt orienterede forståelse af 'retten til byen'. Dette kommer bl.a. til udtryk gennem en øget brug på borgerdeltagelse, dialoger med aktører og workshops for at få borgerne og brugernes input. Det kan med sådanne processer være problematisk at inkludere borgere og brugere i processen. Brugernes perspektiv tages ofte af enten udpegede eller tilfældige personer som advokerer, hvad anses for at være denne gruppes synspunkter. Et eksempel på dette er tydeliggjort gennem dette projekts case. Her blev stofmisbrugerens sag talt af foreninger som ønskede at forbedre forholdene for misbrugerne, eksempelvis Foreningen for Narkoløsninger på Vesterbro eller Dugnad.

Projektets case er inddraget for at undersøge hvorledes denne 'ret til byen' kom til udtryk i forbindelse med planlægningen af Sundhedsrummet på Indre Vesterbro. Casen er udvalgt da den kan karakteriseres som en ekstrem case. Det betyder, at der er særligt mange informationer at indsamle og desuden tydeliggøres nogle tendenser som muligvis også vil være at finde i andre planlægningssituationer. I analysen af denne case blev det undersøgt hvordan 'retten til byen' kom til udtryk gennem italesættelser af stofmisbrugssituationen på Indre Vesterbro. Italesættelsen af problemet definere den kamp der er om at konstruere den vindende diskurs og dermed definere mulige løsninger.

I den indledende debat er der identificeret to modstridende narrativer som kæmper om at definere problemstillingen. De siger, at problemet enten er opstået som et politiproblem, der skal løses gennem bedre politiindsats eller som et samfundsproblem, der skal løses med socialpolitiske initiativer. Den første narrativ - 'misbrugerne er et problem og de skal væk' - tager denne koalition af aktører et ekskluderende standpunkt som ikke bygger på en by hvor 'retten' er defineret som kollektiv, men derimod tilfalder dem som yder noget i til samfundet, eksempelvis ved at betale ejendomsskat. Der er ikke megen social retfærdighed over denne narrativ. Ligheden i samfundet er henvist til en fordeling af 'belastninger' (ønsket om at fordele misbrugerne på de områder man mener de kommer fra) frem for en fordeling af ressourcer. Desuden vil en fjernelse af misbrugerne fra området blot gøre det mere homogent og dermed stride den socialt retfærdige bys mål om et mangfoldigt byrum. Hvis det havde været

tilfældet, at det var langt størstedelen af beboerne på Vesterbro, der støttede op om denne narrativ og de politiske løsninger tilpassede sig denne, ville der være aner af demokrati i processen. Men som bemærket, er et problem med det demokratiske proces (inden for social retfærdighed), at dette kan resultere i løsninger der fremmer ulighed og går på kompromis med mangfoldigheden.

Den anden narrativ – 'misbrugerne har et problem og de må hjælpes' – bygger derimod på en ide om, at byen rum bør indeholde en forskelligartet mængde af mennesker og for at kunne opnå dette på et allerede forholdsvis homogent Vesterbro vil det være nødvendigt at løfte i flok. På denne måde vil misbrugerne have mulighed for at få en værdig tilværelse, hvor beboerne også tilfredsstilles. Hovedaktørerne der konstruerede denne storyline anerkendte, at de misbrugsproblemer som 'de skal væk'-folkene definerede eksisterede, men var dybt uenige i grunden til problemerne og dermed også uenig i løsningsmulighederne. I sidste ende var det også denne inkluderende narrativ der blev institutionaliseret i den politik der blev ført efterfølgende og Sundhedsrummet står som en klar sejr i kampen om at definere problemet. Et klar eksempel på, at denne narrativ blev støttet af 'retten til byen'-folk er Dugnad Projektet. Dette handlede om at skabe løsninger på Vesterbro som både ville gavne beboere og misbrugere. Måden hvorpå dette skulle gøres var ved, at alle bidrog med hvad de kunne. Det skal dog bemærkes, at denne narrativ ikke lever fuldt ud op til 'retten til byens' betingelser. Dette begrundes med, at misbrugernes sag i denne case ikke blev talt direkte af misbrugerne, men af folk som advokerede deres sag. Det kan være svært at vide hvor megen indflydelse misbrugerne i realiteten selv har haft.

I anden del af debatten som omhandlede selve placeringen af Sundhedsrummet var der lagt mindre 'kamp' om at definere problemstillingen, da rammen allerede var defineret. De som mente, at misbrugssituationen på Indre Vesterbro var uholdbar for beboerne kæmpede i denne afsluttende fase mod politikerne om hvor selve Sundhedsrummet skulle placeres. Der blev argumenteret for, at de foreslåede placeringsmuligheder ikke var fair løsninger for Vesterbros børn og unge, som ville lide under de foreslåede muligheder. Herigennem kom der tydelige eksempler på NIMBYisme, som heller ikke har meget tilfælles med 'retten til byen'.

I den afsluttende del af debatten ses et klart eksempel på, at en aktør fra den indledende debat til denne giver udtryk for et skifte i holdning. Det drejer sig om foreningen Narkofrit Vesterbro, som i den indledende debat gav udtryk for, at de ønskede, at der skulle gøres noget på Vesterbro så både beboere og misbruges forhold kunne forbedres. Men da Sundhedsrummet blev besluttet ændrer denne aktør tydeligt lejr og giver gennem stærk kritik af planlægningsprocessen udtryk for deres utilfredshed med selve ideen om et Sundhedsrum.

Ud fra en byplanlægningsmæssigt perspektiv står det klart, at det er en udfordring at få inddraget 'retten til byen' i planlægningsprocesser. Dels fordi det planlægningssystemet, uanset hvor meget der forsøges at inddrage borger, stadig er topstyret og fordi det kan være svært at inddrage brugerne af det offentlige rum i høringer og møder. Desuden er det vigtigt for planlæggeren at være opmærksom på, at der fra aktørernes side er en interesse i at italesætte en problemstilling og derigennem definere mulige løsningsforslag. Der er i en sådan situation, at man som planlægger skal være opmærksom på, at den sociale retfærdigheds betingelser – lighed, mangfoldighed og demokrati – indarbejdes i planlægningen.

9 SUMMARY IN ENGLISH

The term 'the right to the city' as we use it today, spring from the different civil and student rights movements back in the 1960's. In this period a lot of people protested the liberal structures in society and in particular protested the focus on individual rights, such as property rights, which compromised the collective good. Despite the use of the term 'the right', the term is essentially a collectively orientated. As a part of 'the right to the city' is 'social justice'. Social justice is often viewed, as a right of the middle class's but it is in the proper sense of the word a more inclusive right, where everyone has the same rights under the same conditions. Therefore 'the right to the city' is often seen as the manifestation of social justice within urban arenas. Thus 'the right to the city' is questions of who is 'allowed' to populate and live in urban public spaces, and how decisions are made within the scope of social justice where virtues such as equality, diversity and democracy are essential. This project works with a definition of the 'right to the city' as a collective right rather than one based on individual preferences.

It is examined how 'the right to the city' is manifested in a case where a controversial urban element is planned. This case is the planning of the health room, which was established in Vesterbro in Copenhagen. In the 1990's and early 2000's the urban area of Vesterbro was renewed. This lead to a change in the demographics of the neighborhood, which used to be an area for the working class to an area dominated by the upper middle class. This also meant that the drug related environment that was previously spread in the entire neighborhood now moved to smaller and denser locations.

Through a discourse analysis of the debate concerning the public debate in the local newspaper Vesterbro Bladet, it is examined how different articulations of the drug related problems on Vesterbro affected the planning process. Through different articulations the different actors try to define the leading discourse and through this establish what the suited solution should be. The newspaper debate is divided in two. The first part deals with the debate as it took place from 2004 until

the decision to establish a health room in Vesterbro. In this part of the debate two competing narratives are identified. The first, was articulated by residents in the area that was especially bothered by the drug users. The narrative is: the drug users constitute a problem and they have to go. This narrative called for a solution that focused on an increased effort from the police. The second narrative took a more including point of view. It was in this recognized that the drug users did cause problems in the neighborhood but it was not recognized that the drug users were the direct source of the problem. This narrative is: the drug users have a problem and they need help. This called for a solution that was not orientated on law enforcement, but on social policies. This latter narrative was mainly articulated by people from the neighborhood but not from the area where the problems were distinct. It was this second narrative that won the battle of the discourses, as it resulted in a decision to create a place in Vesterbro where the drug users could get health care and clean equipment for drug use.

The second part of the debate concerned the specific location of the health room. The municipality of Copenhagen appointed two possible places, both in areas where there on a daily basis were a lot of children and young people. These suggested locations were critiqued by the people who lived near by and they argued that the children would suffer if it was decided to put the institution in any of these places. Even though there were a lot of meetings and hearings regarding this location it was ultimately decided top-down that the health room should be placed in the meat packing district, directly across from a high school (Rysensteen Gymnasium).

The decision making process hold little resemblance with the conditions of 'the right to the city'. Even though the final solution to the problem in Vestebro was considered socially just, it was not a decision made by a collective society.

10 REFERENCER

- Allmendinger, Philip, 2009. *Planning Theory*. Palgrave Macmillan, New York.
- Bygge- og Teknikforvaltningen, 2005. *Indre Vesterbros fornyelse – Planlægning og gennemførelse*. Københavns Kommune
- Collin, Finn, 2003. *Konstruktivismen*. Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg C
- Connoll, James og Steil, Justin, 2009. Introduction – Finding justice in the city. I Marcuse, Peter m.fl. (red). *Searching for the Just City – Debates in Urban Theory and Practice*. Routledge, London
- Copyright, Kort og Matrikelstyrelsen G24-98. Data fra Kort 10 fra Kort og Matrikelstyrelsen.
- Dengsøe, Poul, 2000. *Hverdagsliv på Vesterbro – Fra folkeligt kvarter til moderne bydel*. Aalborg Universitetsforlag og Forlaget ALFUFF, Aalborg
- Duany, Andrea m.fl., 2000. *Suburban Nation – The Rise of Sprawl and Decline of the American Dream*. North Point Press, New York.
- Duedahl, Poul og Hviid Jacobsen, Michael, 2010. *Introduktion til dokumentanalyse – Metodeserie for social- og sundhedsvidenskaberne, bind 2*. Syddansk Universitetsforlag, Odense
- Dugnad, 2008. Sundhedsrum åbner på Vestebro. Lokaliseret d. 12. maj 2012 på: <http://www.dugnad.dk/sundhedsrum-åbner-på-vestebro>
- Dugnad, 2009. Åbning af Café Dugnad. Lokaliseret d. 12. maj 2012 på: <http://www.dugnad.dk/åbning-af-café-dugnad>
- Dugnad, 2010. Narkotika Dugnad Vesterbro. Lokaliseret d. 23. maj 2012 på: <http://www.dugnad.dk/narkotika-dugnad-på-vestebro>
- Dunier, Mitchell, 1999. *Sidewalk*. Farrar, Straus and Giroux, New York.
- EMCDDA, 2011. Mortality rates among all adults (15 to 64 years) due to drug-related deaths and estimated mortality rates due to HIV/AIDS attributable to injection drug use. European Monitoring Center for Drugs and Drug Addiction. Lokaliseret d. 14. maj 2012 på: <http://www.emcdda.europa.eu/stats10/drdfig7b>
- Erhvervs- og Boligstyrelsen, 2003. *Byudvikling i 8 kommuner – Partnerskab og Borgerinddragelse*. Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration.
- Fainstein, Susan S., 2000. New Directions in Planning Theory. *Urban Affairs Review*. 35. Udgave, 2000. Sage Publications.
- Fainstein, Susan S., 2010. *The Just City*. Cornell University Press, Ithaca
- Fisher, Frank, 2009. Discursive Planning. I Marcuse, Peter m.fl. (red). *Searching for the Just City – Debates in Urban Theory and Practice*. Routledge, London
- Flyvbjerg, Bent, 2006. Five Misunderstandings about Case-Study Research.

- Qualitative Inquiry* Volume 12 Number 2, 2006. Sage Publications, London
- Frantzsen, Evy, 2006. *Narkojagt på gateplan – om politikontroll av narkotika på Vesterbro*. Købehavns Universitet.
- Frølund Thomsen, Jens Peter. *Magt og indflydelse*. Århus Universitetsforlag, Århus.
- Gadejursiten, 2012. Forbudszoner er ny fortid! Lokaliseret d. 15. april 2012 på: <http://www.gadejuristen.dk/forbudszonerne-er-nu-fortid>
- Hajer, Maarten, 1995. *The politics of environmental discourse - ecological modernization and the policy process*. Oxford University Press, Oxford.
- Hajer, Maarten, 2005. Coalitions, Practices, and Meaning in Environmental Politics: From Acid Rain to BSE. I Howarth, David og Torfing, Jacob (red.) *Discourse Theory in European Politics*. Palgrave Macmillan, Basingstoke
- Hansen, Frank og Simonsen, Kirsten, 2007. *Geografiens videnskabsteori – en introducerende diskussion*. Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg C
- Harvey, David, 1973. *Social Justice and the City*. Edward Arnold, London
- Harvey, David, 2008. The Right to the City. *New Left Review* 53 sept/okt 2008.
- Healey, Patsy, 2003. Collaborative Planning in Perspective. *Planning Theory*, vol. 2(2), 2003
- Hviid Rasmussen, Lone. Klinisk sygeplejerske og daglig leder af Sundhedsrummet. Interviewet d. 7. Maj 2012 i Sundhedsrummet, Halmtorvet 9D, København V
- Højgaard Jensen, Ellen, m.fl., 2010. *Byplanlægning – Et produkt af tiden. Dansk byplanlægning 1945 – 2010. Dansk Byplanlaboratorium*. Geografforlaget, København.
- Innes, Judith E., 1996. Planning Through Consensus Building – A New View of the Comprehensive Planning Ideal. *Journal of the American Planning Association* vol. 62.
- Jørgensen, Marianne W. og Phillips, Louise, 1999. *Diskursanalyse som teori og metode*. Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg C
- Københavns Kommune Socialudvalg, 2007. Dagsorden for ordinært møde onsdag den 20. juni 2007. Lokaliseret d. 12. maj 2012 på: <http://www2.kk.dk/of/Dagsorden.nsf/5458b20eab2b5119c12570ee0034b5f0/a390ff6cc3562bdec12572ff0044f8c5?OpenDocument>
- Københavns Kommune Socialudvalg, 2012. Høring vedrørende mulige placeringer af stofindtagelsesrum på Vesterbro. Københavns Kommune
- Københavns Kommune, 2009. *Redegørelse*. Københavns Kommuneplan 2009.
- Københavns Kommune, 2011. Sundhedsrummet og Cafe D. Lokaliseret d. 16. maj 2012 på: <http://www.kk.dk/Borger/DetSocialeOmraade/Hjemloese/Sundhedsrummet.aspx>
- Københavns Kommune, 2012. Stofindtagelsesrum i Mændens Hjem. Lokaliseret d.

29. maj 2012 på:
http://www.kk.dk/Nyheder/2012/April/SOF_Stofindtagelsesrum_maendenes_hjem.aspx
- Københavns Museum, 2012 d. Pornoforretning på Istedgade, ca. 1970. Lokaliseret d. 24. april 2012 på: <http://vaeggen.copenhagen.dk/media/11529>
- Københavns Museum, 2012a. Interiør fra værtshusholder Jensens beværtning Sønder Boulevard 35 (Hansens Plads). Lokaliseret d. 24. april 2012 på: <http://vaeggen.copenhagen.dk/media/7843>
- Københavns Museum, 2012b. Vesterbro. Lokaliseret d. 24. april 2012 på: <http://vaeggen.copenhagen.dk/media/62202>
- Københavns Museum, 2012c. Forfaldent skur i baggård i Saxogade 12, 1974. Lokaliseret d. 24. april 2012 på: <http://vaeggen.copenhagen.dk/media/10235>
- Larsen, Henrik Gutzon og Lund Hansen, Anders, 2009. *Herskabeliggørelse – gentrification på dansk*. Geografisk Orientering, december. Geografforbundet, København.
- Larsen, Henrik Gutzon og Lund Hansen, Anders, 2012. Retten til byen i Andersen, John m.fl. (red). *Byen i bevægelse*. Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg C
- Lefebvre, Henri, 1991. *The Productions of Space*. Blackwell, Oxford
- Lefebvre, Henri, 1996. Oversat af Kofman, Eleonore og Lebas, Elizabeth. *Writings on Cities*. Blackwell, Oxford.
- Lister, Ruth, 2000. Strategies for Social Inclusion: Promoting Social Cohesion or Social Justice? I Askonas, Peter og Stewart, Angus (red). *Social Inclusion – Possibilities and Tensions*. Macmillan Press LTD, Houndsmills
- LVS, 2011. Landsforeningen for Væresteder – Hvordan registreres narkorelaterede dødsfald. Lokaliseret d. 12. maj 2012 på: <http://www.vaeresteder.dk/Default.aspx?ID=4077&PID=14195&M=NewsV2&Action=1&NewsId=337>
- Mariakirken, 2012. Mariatjensten. Lokaliseret d. 15. april 2012 på: <http://www.mariakirken.dk/23>
- Mazanti, Birgitte og Syberg Henriksen, Claus, 1997. *Byfornyelse af Indre Vesterbro – En undersøgelse af flyttemønstre samt byfornyelsesproces*. Center for Alternativ Samfundsanalyse, København.
- Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2011. *Byen som dagligstue? – Byfornyelse med plads til socialt udsatte*. Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter.
- Mitchell, Don, 2003. *The Right to the City – Social Justice and the Fight for Public Space*. Routledge, London.
- Mændenes Hjem, 2012. Udlevering af sprøjter, kanyler, kondomer m.m. Lokaliseret d. 15. april 2012 på: <http://maendeneshjem.dk/tilbud/udlevering-af-sproejter-kanyler-kondomer-m-m/>
- Olsen, Robert, m.fl., 2010. Vesterbro – Historisk og nu. *Stof*, 16. Udgave Vinter

2010. København.

Pacione, Michael, 2005. *Urban Geography – A Global Perspective*. Routledge, New York

Planloven, 2009. § 1 stk. 2 nr. 5. Miljøministeriet.

Politi.dk, 2012. Narkorelaterede dødsfald 2010. Lokaliseret d. 12. maj 2012 på: <http://www.politi.dk/da/servicemenu/statistik/Narkotikastatistik/>

Post, Arne, 2010. *Byplanhåndbogen*. Dansk Byplan Laboratorium, København.

Purcell, Mark, 2002. Excavating Lefebvre: The right to the city and its urban politics of the inhabitant *GeoJournal* 58: 99–108. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht.

Rambøll, 2011. *Evaluering af Sundhedsrummet og Cafe D – Slutrapport*. Rambøll, København

Rawls, John, 1999. *A Theory of Justice*. Harvard University Press, Cambridge

Riber Christensen, Peter. Ingeniør og partner ved Ari. Medlem af menighedsrådet i Maria Kirken. Aktiv i debatten i Vesterbro Bladet. Interviewet d. 7. maj 2012 i Maria Kirken, København V

Simonsen, Kirsten, 2005. *Byens mange ansigter*. Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg C

Sundhedsstyrelsen, 2009. Narkorelaterede dødsfald og inkektionsmisbrug. Lokaliseret d. 12. maj 2012 på : http://www.sst.dk/~media/Tilsyn%20og%20patientsikkerhed/Stofmisbrug/07_Kari_Grasaasen.ashx

Wilson, James Q. og Kelling, George L., 1982. *Broken Windows*. The Atlantic, Washington DC.